

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก (ก)

فهرس الآيات القرآنية الكريمة

สารบัญ้อัถุรอาาน

อาายะฮุ	ถำคัับสุรอาะฮุ	หน้า
2. สุรอาะฮุอัถุบะเกอาะเรอาะฮุ سورة البقرة		
239	﴿ فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَأَدْكُوا اللَّهَ ... ﴾ 239	8
31	﴿ يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُزِيهِ الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ ﴾	30
31	﴿ وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ... ﴾	32
151	﴿ كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِّنكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا ... ﴾	37
285	﴿ آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ ... ﴾	48
85	﴿ أَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ ... ﴾	54
1	﴿ تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا (1) ﴾	57
208	﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السَّلَامِ كَافًّا ... ﴾	57
30	﴿ وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً ... ﴾	68
25	﴿ وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ ... ﴾	69

- 154 ﴿ وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمُوتٌ ... ﴾ 118
- 34 ﴿ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ ... ﴾ 118
- 31 ﴿ وَعَلَّمَ ءَادَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ ... ﴾ 33
- 232 ﴿ وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَّغْنَ أَجَلَهُنَّ ... ﴾ 200

﴿سورة آل عمران﴾ 3. พระราชโอรสอาละอิหมารอน

- 18 ﴿ شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ ... ﴾ 5,133
- 190-191 ﴿ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ ... ﴾ 58
- 59 ﴿ إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ ءَادَمَ ۖ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ... ﴾ 80
- 169 ﴿ وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمُوتًا ... ﴾ 101

﴿سورة النساء﴾ 4) พระราชโอรสอันนิซาอู

- 174 ﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا ﴾ 1
- 113 ﴿ وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُن تَعْلَمُ ... ﴾ 8
- 174 ﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا ﴾ 53,126,

19 ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرِهًا 57

﴿سورة المائدة 5﴾ ชูเราะฮ์ อัลมาอิดะฮ์

49 ﴿وَإِخْذَرْتَهُمْ أَنْ يَنْفَتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ ...﴾ 71

1 ﴿يَتَأْتِيهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ...﴾ 96

3 ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي ...﴾ 132

35 ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ﴾ 169

6 ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ ...﴾ 193

31 ﴿فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ ...﴾ 196

218 ﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ...﴾ 198

﴿سورة الأنعام 6﴾ ชูเราะฮ์อัลอันอาม

2 ﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰ أَجَلًا ...﴾ 84

41 ﴿مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ ...﴾ 192

7) ซูเราะฮฺ อัจฉาฟ ﴿سورة الأعراف﴾

- 179 ﴿ قُلْ يَتَأْتِيهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا ... ﴾ 55
- 158 ﴿ يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ ... ﴾ 55,127,
- 31 ﴿ قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ .. ﴾ 75,135
- 32 ﴿ قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ ... ﴾ 76,136

8) ซูเราะฮฺ อันفال ﴿سورة الأنفال﴾

- 60 لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ ﴿٦٠﴾ 112
- 67 ﴿ مَا كَانَتْ لِنَبِيِّ أَنْ يُكُونَ لَهُ دَأْسَتْرَى ... ﴾ 206

9) ซูเราะฮฺ อัตเตาบะฮฺ ﴿سورة التوبة﴾

- 105 ﴿ وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ ... ﴾ 78,137

10. ยูนุส

11) ซูเราะฮฺ ฮูด ﴿سورة هود﴾

- 61 ﴿ وَإِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ ... ﴾ 107

12) ชูเราะฮฺ ยูซุฟ ﴿سورة يوسف﴾

76 ﴿تَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مِّنْ نَّشَاءٍ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ﴾ 7

53 ﴿وَمَا أُبْرِئُ نَفْسِيَّ إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ...﴾ 103

13) ชูเราะฮฺ อັรเราะอฺดุ ﴿سورة الرعد﴾

4-5 ﴿يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ...﴾ 190

14) ชูเราะฮฺ อิบรอฮีม ﴿سورة إبراهيم﴾

24-26 ﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً...﴾ 190

15) ชูเราะฮฺ อัลฮัจรฺ ﴿سورة الحجر﴾

29-28 ﴿وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَلِقُ بَشَرًا مِّنْ صَلْصَلٍ...﴾ 86

16) ชูเราะฮฺ อันนะหฺลฺ ﴿سورة النحل﴾

89 ﴿وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ بَيِّنَاتٍ لِّكُلِّ شَيْءٍ...﴾ 53

78 ﴿وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِّنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا...﴾ 122

125 ﴿ اذْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ... ﴾ 199

﴿سورة الإسراء﴾ อัดอิสรออ 17)

24 ﴿ وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا... ﴾ 32

70 ﴿ وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ... (70) ﴾ 74130,

61 ﴿ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ... ﴾ 86

85 ﴿ وَتَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي... ﴾ 101115,

﴿سورة الكهف﴾ อัดกะฮฟ 18)

107 ﴿ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ﴾ 77,136

37 ﴿ قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ... ﴾ 83

﴿سورة طه﴾ อัดทออ 20)

81 ﴿ كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ ﴾ 75,135

﴿سورة الأنبياء﴾ อัดอันบียออ 21)

107 ﴿ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴾ 70,131

﴿سورة الحج﴾ อัดฮัจญ์ 22)

- 5 ﴿ وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ ... ﴾ 30
- 5 ﴿ يَتَأْتِيهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ... ﴾ 82
- 1-2 ﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ... ﴾ 197

﴿سورة المؤمنون﴾ อัดมุญมูน 23)

- 14-12 ﴿ وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِن سُلَالَةٍ مِّن طِينٍ ﴿ 14 ﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ... ﴾ 90,99
- 67 ﴿ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِّن تَرَابٍ ثُمَّ مِّن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِّن عَلَقَةٍ... ﴾ 100
- 115-116 ﴿ أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿ 115 ﴾... ﴾ 105

﴿سورة التور﴾ อันบูร 24)

- 45 ﴿ وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِّن مَّاءٍ فَمِنْهُمْ مَّن يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ... ﴾ 120

﴿سورة الفرقان﴾ อัดฟรูกอน 25)

- 1 ﴿ تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا (1) ﴾ 57,132
- 67 ﴿ وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَعُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ﴾ 72

44 ﴿ أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ... ﴾ 89
 ﴿سورة الشعراء﴾ อ้อชชอะระรออ (27)

18 ﴿ قَالَ الْمَرْئِيُّ رَبِّكَ فِيْنَا وَلِيدًا وَلَبِثْتَ فِيْنَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ ﴾ 32

﴿سورة العنكبوت﴾ อ้ออังกะบุด (29)

20 ﴿ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ... ﴾ 58

57 ﴿ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴾ 100

2-3 ﴿ أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا ءَامَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ... ﴾ 110

﴿سورة الروم﴾ อ้อรรูม (30)

39 ﴿ وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ زُبَاٍ لَّيْرَبُو فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَزُبُو عِنْدَ اللَّهِ ﴾ 31

20 ﴿ وَمِنْ ءَايَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ ﴾ 81

﴿سورة السجدة﴾ อ้อชชะอะญุดะฮฺ (32)

9-7 ﴿ الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ... ﴾ 85,94

9 ﴿ ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمْ السَّمْعَ... ﴾ 102

33) ชูเราะฮฺ อัลอะหฺزاب ﴿سورة الأحزاب﴾

21 ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ...﴾ 195

34) ชูเราะฮฺ สะบะอฺ ﴿سورة سبأ﴾

28 ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا...﴾ 54,127

35) ชูเราะฮฺ ฟาฏิร ﴿سورة فاطر﴾

28 ﴿إِنَّمَا نَحْنُ آلِلَّهُ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ﴾ 4,14,41

11 ﴿وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا...﴾ 83

28 ﴿وَمِنَ النَّاسِ وَالْدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مَخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ...﴾ 121

36) ชูเราะฮฺ ยะซีน ﴿سورة يس﴾

68 ﴿وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ﴾ 122

37) ชูเราะฮฺ อัลอะซฺฟَات ﴿سورة الصفات﴾

11 ﴿فَاسْتَفْتِهِمْ أَهْمُ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَّازِبٍ﴾ 87

20-23 ﴿وَقَالُوا يَا وَيْلَنَا هَذَا يَوْمُ الدِّينِ (20) هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ...﴾ 185

38) ซูเราะฮฺ สอด ﴿سورة ص﴾

72-71 ﴿إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّىْ خَلَقْتُ بَشَرًا مِّنْ طِيْنٍ...﴾ 81,102

39) ซูเราะฮฺ อัซซุมัร ﴿سورة الزمر﴾

9 ﴿اَمْزِنْ هُوَ قَانِتٌ اٰتَاءَ اللّٰئِلِ سَاجِدًا وَقَانِمًا يَّحْذَرُ الْاٰخِرَةَ...﴾ 7,133

6 ﴿خَلَقَكُمْ مِّنْ نَّفْسٍ وَّحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا...﴾ 96

40) ซูเราะฮฺ มอฟิร หรือ มุมิน ﴿سورة غافر﴾

67 ﴿هُوَ الَّذِى خَلَقَكُمْ مِّنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِّنْ نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِّنْ عَلَقَةٍ...﴾ 84,92

48) ซูเราะฮฺ อัลฟิถฺ ﴿سورة الفتح﴾

16 ﴿قُلْ لِلْمُخَلَّفِيْنَ مِنَ الْاَعْرَابِ سَتُدْعَوْنَ اِلَى قَوْمٍ...﴾ 202

49) ซูเราะฮฺ อัลหุญรูต ﴿سورة الحجرات﴾

13 ﴿يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اِنَّا خَلَقْنٰكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ وَّاُنْثٰى وَجَعَلْنٰكُمْ شُعُوْبًا وَّقَبَاۗٔلٍ...﴾ 95,98,
,108

51) ซูเราะฮฺ อัซซารียาต ﴿سورة الداريات﴾

56 ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُوْنَ...﴾ 54,106,
127

﴿سورة النجم﴾ 53) ชูเราะฮฺ อันนัจม

- 1-3 ﴿وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ ﴿١﴾ مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ ﴿٢﴾...﴾ 54,185
- 46-45 ﴿وَأَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ﴿٥٤﴾ مِن نُّطْفَةٍ إِذَا تُمْنَىٰ ﴿٥٥﴾﴾ 9093,

﴿سورة الرحمن﴾ 55) ชูเราะฮฺ อรรอหฺมาน

- 14 ﴿خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِن صَلْصَلٍ كَالْفَخَّارِ ﴿٦٠﴾﴾ 87

﴿سورة المجادلة﴾ 58) ชูเราะฮฺ อัลมุญาดละฮฺ

- 11 ﴿يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ...﴾ 6
- 11 ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ...﴾ 120

﴿سورة الحشر﴾ 59) ชูเราะฮฺ อัลฮฺษร

- 19 ﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنسَاهُمْ أَنفُسَهُمْ...﴾ 112

﴿سورة الصف﴾ 61) ชูเราะฮฺ อัลศ็อฟ

- 3 ﴿كَبِيرٌ مَّقْتَابًا عِنْدَ اللَّهِ أَن تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾ 38

﴿سورة الجمعة﴾ 62) อัดญุมอะฮฺ

2 ﴿هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ...﴾ 38

﴿سورة الملك﴾ 67) ชูเราะฮฺ อัลมุลก

2 ﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا...﴾ 109

﴿سورة القلم﴾ 68) ชูเราะฮฺ อัลกลอถัม

4 ﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ 3,139

1 ﴿ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ (1)﴾ 133

﴿سورة القيامة﴾ 75) ชูเราะฮฺ อัลกิยามะฮฺ

36-38 ﴿أَحْسَبُ الْإِنْسَانَ أَن يُنْزَكَ سُدًى...﴾ 91,93

2 ﴿وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ﴾ 104

﴿سورة الإنسان﴾ 76) อัดอินซาน

2 ﴿إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِن نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾ 97,98

78) ชูเราะฮฺ อันนะบะอฺ ﴿سورة النبا﴾

31-36 ﴿ إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا (31) حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا (32) ... ﴾ 198

79) ชูเราะฮฺ อันนาจียะฮฺ ﴿سورة النازعات﴾

15-18 ﴿ إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى (16) اذْهَبْ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى ... ﴾ 183

80) ชูเราะฮฺ อะบะซะษะ ﴿سورة عبس﴾

1-10 ﴿ وَتَوَلَّى ۖ أَن جَاءَهُ الْأَعْمَى ۚ ﴿١﴾ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزَكَّى ۖ ﴿٢﴾ ... ﴾ 207

86) ชูเราะฮฺ อัฏฏอริก ﴿سورة الطارق﴾

57 ﴿ فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ۖ ﴿١﴾ خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ ... ﴾ 94,97

88) ชูเราะฮฺ อัลฆอชียะฮฺ ﴿سورة الغاشية﴾

17-19 ﴿ أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ... ﴾ 61

89) ชูเราะฮฺ อัลฟัจรฺ ﴿سورة الفجر﴾

27-28 ﴿ يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿١﴾ أَرْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ﴿٢﴾ ... ﴾ 104

91) ชูเราะฮฺ อัซซัมซ ﴿سورة الشمس﴾

9	﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا﴾	37
8-10	﴿فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ﴿٨﴾ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا دَسَّاهَا... ﴿٩﴾﴾	111

95) ชูเราะฮฺ อัคตีन ﴿سورة التين﴾

3	﴿تَقْوِيمٍ أَحْسَنٍ فِي الْإِنْسَانِ خَلَقْنَا لَقَدْ﴾	202
---	--	-----

96) ชูเราะฮฺ อัลดะลัก ﴿سورة العلق﴾

1-5	﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ﴿١﴾ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ... ﴿٥﴾﴾	1,132
		141

103) ชูเราะฮฺ อัลอะษร ﴿سورة العصر﴾

1-3	﴿وَالْعَصْرِ ﴿١﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ ﴿٢﴾ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا... ﴿٣﴾﴾	77,137
-----	---	--------

ภาคผนวก (ข)

Prince of Songkla University
Pattani Campus

فهرس الأحاديث النبوية الواردة في

ผู้รายงาน	ตัวบท	หน้า
อาบีฮุรَيْرَةَ	إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ أَسْيَاءٍ : مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ نَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ	17
อาบีคัร๊ะ	إِنَّهُ لَيَسْتَغْفِرُ لِعَالَمٍ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ , حَتَّى حَيْثَانَ فِي الْبَحْرِ	14
อาบีฮุรَيْرَةَ	أَفْضَلُ لِلصَّدَقَةِ أَنْ يَتَعَلَّمَ لِمَرْءٍ لِمُسْلِمٍ عِلْمًا , ثُمَّ يُعَلِّمَهُ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ	15
อานัส บิน มอลิก	أَكْرِمُوا أَوْلَادَكُمْ، وَأَحْسِنُوا أَدَبَهُمْ	41
อับนุอับบัส	أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ	16
อาบูบ บิน มุซา	أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا نَحَلَّ وَالِدٌ وَلَدَهُ أَفْضَلَ مِنْ أَدَبٍ حَسَنٍ	41
อาบีคัร๊ะ	أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَفْضَلِ مِنْ دَرَجَةِ الصِّيَامِ وَالصَّلَاةِ وَالصَّدَقَةِ قَالُوا بَلَى قَالَ صَلَاحُ ذَاتِ الْبَيْنِ فَإِنَّ فَسَادَ ذَاتِ الْبَيْنِ هِيَ الْحَالِقَةُ	74,130
อาบีฮุรَيْرَةَ	إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى خَلَقَ آدَمَ مِنْ قَبْضَةِ قَبْضَتِهَا مِنْ جَمِيعِ الْأَرْضِ فَجَاءَ بَنُو آدَمَ عَلَى قَدْرِ الْأَرْضِ فَجَاءَ مِنْهُمْ الْأَحْمَرُ وَالْأَبْيَضُ وَالْأَسْوَدُ وَبَيَّنَّ ذَلِكَ وَالسَّهْلُ وَالْحَزْنُ وَالْحَبِيبُ وَالطَّيِّبُ)) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا	87

	حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ	
อาบีศัรคะ	((إِنَّهُ لَيَسْتَعْفِرُ لِلْعَالِمِ مِنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ , حَتَّى حَيْثَانَ فِي الْبَحْرِ))	187
ซุฮัยล ลูกของสะฮัด	أَنَا وَكَافِلُ السَّبَابَةِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا وَأَشَارَ بِإصْبَعِيهِ السَّبَابَةِ وَالْوَسْطَى))	177
อบีสุรัยเราะหะ	((إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ أَذْهَبَ عَنْكُمْ غُبَيْبَةَ الْجَاهِلِيَّةِ وَفَخَرَهَا بِالْآبَاءِ مُؤْمِنٌ تَقِيٌّ وَفَاجِرٌ شَقِيٌّ أَنْتُمْ بَنُو آدَمَ وَأَدَمُ مِنْ تُرَابٍ لِيَدَعَنَّ رِجَالَ فَخَرَهُمْ بِأَقْوَامٍ إِنَّمَا هُمْ فَخَمٌ مِنْ فَخَمٍ جَهَنَّمَ أَوْ لِيَكُونَنَّ أَهْوَنَ عَلَى اللَّهِ مِنَ الْجِجَلَانِ الَّتِي تَدْفَعُ بِأَنْفِهَا النَّعْنَ)) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ))	88
	((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ : وَكَانَ النَّبِيُّ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً وَبُيْعَتْ إِلَى النَّاسِ كَافَّةً))	129
กาซีรบินกอยซ์	((إِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ))	134
อบีสุรัยเราะหะ	((أَتَدْرُونَ مِنَ الْمُسْلِمِ؟ قَالُوا : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ : الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ. أَتَدْرُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِ؟ قَالُوا : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ : الْمُؤْمِنُ مَنْ أَمِنَهُ الْمُؤْمِنُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ))	184
ฮาซิม	((أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى مَرَّةً عَلَى الْمِنْبَرِ وَلَمَّا انْتَهَى مِنْ صَلَاتِهِ أَقْبَلَ النَّاسَ فَقَالَ : يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي إِنَّمَا صَنَعْتُ لِتَأْتُمُوا بِي وَلِتَعْلَمُوا صَلَاتِي))	196

<p>อานัส บิน มาลิก</p>	<p>((أَنَّهُ رَأَى فِي يَدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمًا مِنْ وَرَقٍ يَوْمًا وَاحِدًا ثُمَّ إِنَّ النَّاسَ اضْطَرَبُوا الْحَوَاتِمَ مِنْ وَرَقٍ فَلَبِسُوهَا فَطَرَحَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمَهُ فَطَرَحَ النَّاسُ خَوَاتِمَهُمْ))</p>	<p>197</p>
	<p>ب</p> <p>بعثت أنا والساعة كهاتين " ، ويشير بإصبعيه فيسدّهما</p>	<p>178</p>
	<p>ت</p> <p>تُنكح المرأة لأربع : لِمَاهَا ، وَلِحَسْبِهَا ، وَجَمَالِهَا ، وَلِدِينِهَا ، فَاطْفَرُ بِذَاتِ الدِّينِ تَرَبَّتْ يَدَاكَ</p>	<p>39</p>
<p>อิบน์มุฏอญ</p>	<p>ج</p> <p>((الجنّة أقرب إلى أحدكم من شريك نعله والنار مثل ذلك))</p>	<p>199</p>
<p>อับดุลลคษ บิน อุมัร</p>	<p>ح</p> <p>خَطًّا فِي مَرْتَبَا وَخَطًّا خَطًّا وَسَلَّم خَطَّ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ صِعَارًا إِلَى هَذَا الَّذِي فِي الْوَسْطِ مِنْهُ وَخَطَّ خُطَطًا الْوَسْطِ خَارِجًا الْوَسْطِ وَقَالَ هَذَا الْإِنْسَانُ وَهَذَا أَجْلُهُ مُحِيطٌ مِنْ جَانِبِهِ الَّذِي فِي الْخُطُّطِ وَهَذِهِ أَحَاطَ بِهِ وَهَذَا الَّذِي هُوَ خَارِجٌ أَمَلُهُ بِهِ أَوْ قَدْ وَإِنْ أَخْطَأَهُ هَذَا الصَّعَاؤُ الْأَعْرَاضُ فَإِنْ أَخْطَأَهُ هَذَا نَهَشَهُ هَذَا نَهَشَهُ هَذَا))</p>	<p>178</p>
<p>อิบน์มุฏอญ</p>	<p>خَطُّ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطًّا ثُمَّ قَالَ هَذَا سَبِيلُ اللَّهِ ثُمَّ خَطَّ خُطُوطًا عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ ثُمَّ قَالَ هَذِهِ سُبُلٌ</p>	<p>179</p>

	<p>قَالَ يَزِيدُ مُتَّفَرِّقَةً عَلَى كُلِّ سَبِيلٍ مِنْهَا شَيْطَانٌ يَدْعُو إِلَيْهِ ثُمَّ قَرَأَ ﴿إِنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ﴾</p>	
อุษมาน	<p>خ</p> <p>خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ</p>	44
	<p>د</p> <p>((الدِّينُ النَّصِيحَةُ قُلْنَا لِمَنْ قَالَ لِلَّهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأَيِّمَةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ))</p>	201
นุอัยม บิน อับดุลลอฮ์	<p>ر</p> <p>((رَأَيْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَتَوَضَّأُ فَعَسَلَ وَجْهَهُ فَأَسْبَغَ الْوُضُوءَ ثُمَّ غَسَلَ يَدَهُ الْيُمْنَى حَتَّى أَشْرَعَ فِي الْعَضُدِ ثُمَّ يَدَهُ الْيُسْرَى حَتَّى أَشْرَعَ فِي الْعَضُدِ ثُمَّ مَسَحَ رَأْسَهُ ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَهُ الْيُمْنَى حَتَّى أَشْرَعَ فِي السَّاقِ ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَهُ الْيُسْرَى حَتَّى أَشْرَعَ فِي السَّاقِ ثُمَّ قَالَ هَكَذَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ وَقَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْتُمْ الْغُرُّ الْمُحَجَّلُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ إِسْبَاغِ الْوُضُوءِ فَمَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ فَلْيُطِلْ غُرَّتَهُ وَتَحْجِلْهُ))</p>	193
อบีอุมามะฮ์	<p>س</p> <p>سَتَكُونُ فِتْنٌ يُصْبِحُ الرَّجُلُ فِيهَا مُؤْمِنًا وَيُمْسِي كَافِرًا إِلَّا مَنْ أَحْيَاهُ اللَّهُ بِالْعِلْمِ</p>	14

อาบิสูรียเราะห์	سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ أَلَا إِنَّ الدُّنْيَا مَلْعُونَةٌ مَلْعُونٌ مَا فِيهَا إِلَّا ذَكَرُ اللَّهِ وَمَا وَالَاهُ وَعَالِمٌ أَوْ مُتَعَلِّمٌ	16
อานัส	ط طَلَبَ الْعِلْمَ فَرِنِضَةً عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ	13
อาบิฮุมามะห์	ع عَلَيْكُمْ بِهَذَا الْعِلْمِ قَبْلَ أَنْ يُقْبَضَ وَقَبِضُهُ أَنْ يُزْفَعَ وَجَمَعَ بَيْنَ إِصْبَعِيهِ الْوُسْطَى وَالَّتِي تَلِي الْإِبْهَامَ هَكَذَا ثُمَّ قَالَ الْعَالِمُ وَالْمُتَعَلِّمُ شَرِيكَانِ فِي الْأَخْرِ وَلَا خَيْرَ فِي سَائِرِ النَّاسِ	15
	ف الْفِتْنَةُ هَاهُنَا مِنَ الْمَشْرِقِ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ "	177
	ق قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَنَّ يُؤَدَّبَ الرَّجُلُ وَلَدَهُ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَتَصَدَّقَ بِصَاعٍ	41
อาบิสูรียเราะฮ์	قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ	64
อาบิสูรียเราะห์	ك كُلُّ مَوْلُودٍ يُوَلَّدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ ((38,163
อานัส บิน มาลิก	كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ الْإِسْلَامُ عَلَانِيَةٌ وَالْإِيمَانُ فِي الْقَلْبِ قَالَ ثُمَّ يُشِيرُ بِيَدِهِ إِلَى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ قَالَ	178

	ثُمَّ يَقُولُ التَّقْوَى هَاهُنَا التَّقْوَى هَاهُنَا))	
อักษรูป อปฐุรีย-เราะอะฮฺ	<p style="text-align: center;">ل</p> <p>لَأَنَّ يَأْخُذَ أَحَدُكُمْ أَخْبَلًا فَيَأْخُذُ حُزْمَةً مِنْ حَطَبٍ فَيَبِيعُ فَيَكُفَّ اللَّهُ بِهِ وَجْهَهُ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَسْأَلَ النَّاسَ أُعْطِيَ أَمْ مُنِعَ ((لَوْ يَعْلَمُ الْمُؤْمِنُ مَا عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْعُقُوبَةِ مَا طَمِعَ بِجَنَّتِهِ أَحَدٌ وَلَوْ يَعْلَمُ الْكَافِرُ مَا عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الرَّحْمَةِ مَا قَنَطَ مِنْ جَنَّتِهِ أَحَدٌ))</p>	78,138 199
ขอพวัน ชะหฺลฺ	<p style="text-align: center;">م</p> <p>مَا مِنْ خَارِجٍ خَرَجَ مِنْ بَنِيهِ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ إِلَّا وَضَعَتْ لَهُ الْمَلَائِكَةُ أَجْنَهَتَهَا ((مَا مِنْ شَيْءٍ أَثْقَلَ فِي الْمِيزَانِ الْمُؤْمِنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ حُسْنِ الْحُلُقِ))</p> <p>((مَنْ عَلَّمَ عِلْمًا ، فَلَهُ أَجْرٌ مَنْ عَمِلَ بِهِ لَا يَنْقُصُ مِنْ لَجْرِ الْعَامِلِ))</p>	13 139 14
ชะฮฺลฺ	<p>((مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ))</p> <p>((مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَبْتَغِي فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ))</p> <p>((الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا " ، ثُمَّ شَبَكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ . ، أَوْ يُشِيرُ بِأَصْبَعِيهِ))</p>	61 134 178

	<p>((مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَالسَّوِّءِ كَمَثَلِ الْمِسْكِ وَنَافِعِ الْكَبِيرِ فَحَامِلُ الْمِسْكِ إِمَّا أَنْ يُحْدِثَكَ وَإِمَّا أَنْ تَبْتَاعَ مِنْهُ وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا طَيِّبَةً وَنَافِعُ الْكَبِيرِ إِمَّا أَنْ يُحْرِقَ ثِيَابَكَ وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ رِيحًا خَبِيثَةً))</p>	192
	<p>((مَنْ دَلَّ عَلَى خَيْرٍ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ فَاعِلِهِ))</p>	200
	<p>((مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أُجُورِ مَنْ تَبِعَهُ لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا وَمَنْ دَعَا إِلَى ضَلَالَةٍ كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ مِثْلُ آثَامِ مَنْ تَبِعَهُ لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ آثَامِهِمْ شَيْئًا))</p>	201
	<p>((مُرُوا الصَّبِيَّ بِالصَّلَاةِ إِذَا بَلَغَ سَبْعَ سِنِينَ وَإِذَا بَلَغَ عَشْرَ سِنِينَ فَاضْرِبُوهُ عَلَيْهَا))</p>	202
อิน္หมံตจุก	<p>ن نِعْمَ الْمَجْلِسُ يَجْلِسُ يُنْشَرُ فِيهِ الْحِكْمَةُ وَتُرْجَى فِيهِ الرَّحْمَةُ</p>	13
อาบีสุรชัยเราะฮ์	<p>و وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ</p>	16
	<p>وَكَانَ النَّبِيُّ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً وَبُعِثْتُ إِلَى النَّاسِ كَافَّةً</p>	69
อุมร์ บิน ค็อฏฏอบ	<p>ي يَهْدِمُ لِلْإِسْلَامِ زَلَّةً لِلْعَالَمِ وَجِدَالٌ لِلْمَنَافِقِ بِدِلِّ الْكِتَابِ وَحُكْمُ الْأَيِّمَةِ الْمُضَلِّينَ</p>	17

ภาคผนวก (ค)

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ประวัติผู้รายงานหะดีษ
จากบันดาศอฮาบะฮ์ (รอฎิยัลลอฮุอันฮุมอัจญมะฮีน)

1) อนัส บินมาลิก จากตระกูลอัล-อันศอริยฺ เผ่าอัล-ค็อชรอญญ์เป็นผู้รับใช้ท่านรอซูล ﷺ อยู่ 10 ปี) ตั้งแต่อายุ 20- 10 ปี (โดยท่านรอซูลได้ให้ฉายาแก่ศอฮาบะฮ์ผู้นี้ว่า “อนุฮัมชะฮ์” มารดาของเขาคือ อุมมุสาลิม ท่านรอซูล ﷺ เคยขอคุดาให้แก่เขาความว่า “โอ้อัลลอฮฺ ขอทรงโปรดปรานทรัพย์สมบัติ ฟและลูกหลานอย่างมากมายให้แก่เขา และทรงให้เขามีอายุยืนยาว มีความจำเริญ และโปรดให้เขาได้เขาสวรรค์ด้วยเถิด” ด้วยบระอกะฮ์ของคุดานี้ กาลต่อมาเขาจึงเป็นผู้มีฐานะร่ำรวยมากคนหนึ่งและมีลูกมากมายกว่า 120 คน อีกทั้งเป็นศอฮาบะฮ์ที่มีอายุยืนยาวมากที่สุดด้วยคือ 100กว่าปี เสียชีวิตที่เมืองบัสเราะฮ์ปี ฮ.ศ 93 .มีรายงานของท่านอยู่ในหนังสือหะดีษเล่มต่างๆทั้งสิ้น 2,286 หะดีษ

2) ตะมิม บินเอาศฺ อัล-คาริยฺ (อนุรูก็อยะฮะฮ์) รับอิสลามเมื่อปี ฮ.ศ .ที่ 9 เคยอาศัยอยู่ที่เมืองมะดีนะฮ์ ต่อมาหลังการเสียชีวิตของท่านอุมมาน บิน อีฟฟาน ﷺ เขาก็ได้อพยพไปยังประเทศซาม อาศียอยู่ที่ “บัยตุลมุฏ็อคคิฮ์” เขาเป็นคนแรกประดับมัสญิดด้วย โคมไฟ เสียชีวิตที่ปาเลสไตน์ในปี ฮ.ศ 40 .หะดีษของเขามีบันทึกอยู่ในอัศ-ศอเหียฮ์ของอัลบุคอรีและมุสลิมทั้งสิ้น 18หะดีษ

3) ฉญาบิรฺ บินอับคิลลาฮฺ : เผ่าอัล-ค็อชรอญญ์ ตระกูรอัศ-สะละมียฺ ฉญา “อนุอับคิลลาฮฺ” รับอิสลามก่อนการฮิจญเราะฮ์ เคยอยู่ร่วมกับบิดาของท่านในบัยอะฮ์อัล-อูกบะฮ์ด้วยขณะที่ยังเยาว์วัย

ในศอเหียฮ์มุสลิมได้ระบุคำกล่าวของศอฮาบะฮ์ผู้นี้ว่า “ฉันเคยออกร่วมสงครามกับท่านรอซูล ﷺ 19 ครั้ง ยกเว้นสงครามบัคฺร และอุหุค เนื่องจากพ่อของฉันห้ามไว้ แต่ต่อมาเมื่อพ่อของฉันตายไป หลังจากนั้นฉันก็ไม่พลาดสงครามใด ๆ อีกเลย” เป็นผู้ที่รายงานหะดีษเอาไว้เป็นจำนวนมาก คือประมาณ 1,540 หะดีษ เสียชีวิตที่เมืองมะดีนะฮ์ในปี ฮ.ศ74 .

4) ฉนุคฺบ บินฉนุคอะฮ์) อนุฮฺรฺ (: จากตระกูลบนิญ็อฟฟารฺ เป็นศอฮาบะฮ์คนหนึ่งที่ได้รับอิสลามมาช้านาน เขากล่าวว่า “ฉันรับอิสลามมาตั้งแต่อายุ 5 ขวบ” ถูกกล่าวถึงในคุณสมบัติความมีสติของเขา และเป็นบุคคลแรกที่รอซูล ﷺ ทักทายด้วยสลาม เสียชีวิตที่เมืองอัช-ชูบะฮะฮ์เมื่อปี ฮ.ศ 32 .มีรายงานบันทึกไว้ในหนังสือหะดีษต่าง ๆทั้งสิ้น 281 หะดีษ

5) ฉุรุม บินนาซิริ : ตระกูลอัน-คุษนัยหรือที่รู้จักกันในฉายา “อนุอะอุละบะฮฺ” เสียชีวิตในปี ฮ.ศ 85 .หรือบางหลักฐานระบุว่าในช่วงแรก ๐ สมัยการปกครองของคอลีฟะฮฺอุมัยยะฮฺ รายงานหะดีษจากท่านนบี ﷺ ไว้จำนวน 40 หะดีษ

6) อัล-ฮาริช บินอาฮิม : ฉายา “อุมมาลิก” มีเชื้อสายจากเผ่า “อัล-อัซฮัร” ซึ่งเป็นเผ่าที่มีชื่อเสียงในประเทศเยเมน ได้เดินทางมาพบท่านรอซูล ﷺ พร้อมสมาชิกในเผ่าหลายคน เสียชีวิตในสมัยคอลีฟะฮฺอุมัยยะฮฺ อิบน์ก๊อดดีบ ด้วยโรคระบาด รายหะดีษไว้ 27 หะดีษ

7) อัล-หะซัน บินอาลี บินอบีฏอลิบ : ในตระกูลฮาซิมีย์ มีฉายาว่า “อุมมุฮัมมัด” เป็นบุตรชายของท่านหญิงฟาฏิมะฮฺ อัซ-ชะฮฺรออุ เกิดในครอบครัวท่านรอซูล ﷺ เป็นผลูที่มีความเฉลียวฉลาด สุขุมและรักคุณธรรม) บัยอะฮฺ (เป็นคอลีฟะฮฺจากการตาย) ซาฮิด (ของบิดา คือท่านอาลี และต่อมา 6 เดือนเมื่อท่านพบเห็นการขัดแย้งและรบพุ่งระหว่างบรรดา มุรอนสลิมไม่ไหว ท่านจึงทำสัญญาสงบศึกและสละตำแหน่งให้ท่านอุมัยยะฮฺเป็นคอลีฟะฮฺแต่เพียงผู้เดียว โดยมีเงื่อนไขต่าง ๆ ค่อกัน ในปี ฮ.ศ .ที่ 41 ซึ่งถูกเรียกว่าปีแห่งเอกภาพ และในปี ฮ.ศ 50 .ท่านก็เสียชีวิตและถูกฝังที่สุสาน อัล-บะเกียฮฺ รายงานหะดีษมาจากตาของท่าน) คือท่านรอซูล ﷺ จำนวน 13หะดีษ

8) สะอูด บินมาลิก บินชีมาน อัล-คุดริย : ในตระกูลคุดเราะฮฺ จากเผ่าอัล-ค็อซร็อญญ์ ถูกปฏิบัติร่วมสงครามอุหุดเนื่องจากอายุยังน้อยบ ขณะที่ยังบิดาของท่านได้รับชะฮิดในสงครามครั้งนี้ เวลาต่อมาท่านได้ร่วมสงครามพร้อมท่านรอซูล ﷺ ถึง 12 ครั้งง่าถือเป็นศอฮาบะฮฺที่มีความรู้มากและมีคุณธรรมยิ่งที่สุดท่านหนึ่ง เสียชีวิตในปี ฮ.ศ 64 .ที่เมืองมะดีนะฮฺโดยรายงานหะดีษไว้มากมายถึง 1,170 หะดีษ

9) สุฟยาน บินอับลิลลาฮฺ : จากตระกูลอัซ-ซอกอฟีย เป็นชาวเมืองญอฮิฟ ท่านมีโอกาสใช้ชีวิตร่วมและรายงานหะดีษจากท่านรอซูล ﷺ ด้วยเคยเป็นข้าหลวงประจำเมืองญอฮิฟในสมัยของท่านอุมัยยะฮฺ อิบน์ก๊อดดีบ

10) สะฮฺล บินสะอูด อั-สอาดีย์ : จากตระกูลอันศอริย เผ่าอัล-ค็อซร็อญญ์ มีฉายา “อุมุอับบาส” มีชื่อเดิมว่า “หัจญุ” วงงแปลว่าเสรี ,เสียใจ (ท่านรอซูล ﷺ จึงเปลี่ยนชื่อให้ว่า “สะฮฺล”) แปลว่า สะดวก ,ง่ายคาย (ขณะที่ท่านรอซูลเสียชีวิตนั้น ท่านมีอายุแค่ 15 ปี และใช้ชีวิตต่อมาหลังจากนั้นยาวนานกระทั่งถึงช่วงสมัยของ อัล-หุญาญญ์ บินอูซุฟ อัซชะกอฟี เสียชีวิตในปี ฮ.ศ) 88 .หรือปี ฮ.ศ (91 . รวมอายุเกือบร้อยปี ถือเป็นศอฮาบะฮฺท่านสุดท้ายที่สิ้นชีวิตที่มะดีนะฮฺ รายงานหะดีษไว้ประมาณ 188 หะดีษ

11) ซิคาด บินเอาตุ : จากเผ่าอัล-ค็อซร็อญญ์ และกูลอันศอริยเช่นกัน มีฉายาว่า “อบดุลอะอ.ลา” เป็นศอฮาบะฮฺที่ถูกแต่งตั้งให้ปกครองเมืองหิมสัจตั้งแต่ของอุมัยยะฮฺเป็นคอลีฟะฮฺ จนกระทั่งถึง

สมัยที่ท่านอุษมาน โคนลอบสังหารท่านก็ได้ลาออกจากตำแหน่ง และปลีกตัวออกอย่างสันโดษ เพื่อทำอิบาคะฮ์ ท่านเป็นบุคคลที่มีสำนวนภาษาที่ดี มีบุคลิกสุขุมและฉลาด ท่านเสียชีวิตที่เมืองอัล-กุศลุ ในปี ฮ.ศ. 58 .มีรายงานที่บันทึกไว้ในหะดีษทั้งสิ้น 50 หะดีษ

12) ท่านหญิง อาอิชะฮ์ บินติ อิบิบักร์ อัศ-ศิดดีก : มารดาแห่งศรัทธาชนถือเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจหลักการศาสนาที่สุดในบรรดาสตรียุคนั้น ท่านรอซูล ﷺ ได้แต่งงานกับนาง ขณะยังอยู่ที่เมืองมักกะฮ์ตอนอายุเพียง 6 ขวบ และได้อยู่ร่วมหอกับท่านเมื่อตอนอายุ 9 ขวบในเดือนเชาวาลปี ฮ.ศ. ที่ 2

13) อับดุลลฮุ บินอับบาส : หรือที่รู้จักกันในนาม “อิบนูอับบาส” มาจากตระกูลอัลฮาซิมียะ มีศักดิ์เป็นลูกของลุงของท่านรอซูล ﷺ คือท่านอับบาส บินอับดุลมุฏฏอลิบ เกิดในเหตุการณ์ 1 “การกักกันบริเวณ” ที่เมืองมักกะฮ์ ก่อนที่การฮิจญเราะฮ์จะมีขึ้น 3 ปี เป็นบุคคลที่ท่านรอซูลเคยขอคู่อายุให้ขณะเป็นทารกว่า “ โอ้อัลลฮุทรง โปรดให้เขามีความเข้าใจในศาสนาและสอนการตีความหมาย) อัลกุรอาน (ให้แก่เขาด้วยเถิด

ท่านอิบอับบาสได้ถูกยกย่องให้เป็นคัมภีร์ “น้ำหมึกแห่งอุมมะฮ์นี” เนื่องจากความรู้อันมากมาย ท่านเป็นบุคคลที่สำคัญมากคนหนึ่งในการให้คำปรึกษา และช่วยเหลือสังคมโดยเฉพาะในสมัยของท่านอุมม์ร์ เสียชีวิตและถูกฝังที่เมืองฏอฮิฟในปี ฮ.ศ. ที่ 71 รายงานหะดีษไว้อย่างมากถึง 1,660 หะดีษ

14) อับดุลลฮุ บินอุมม์ร์ บินอัลค็อฎฏ็อบ : มีฉายาว่า “ออบูอับรเราะฮุมาน” เกิดในปีที่ 2 แห่งการแต่งตั้งนบี และรับอิสลามพร้อมกับบิดา) คือ ท่านอุมม์ร์ (ขณะที่ท่านเองยังเล็กอยู่ และได้ร่วมฮิจญเราะฮ์ไปสู่เมืองมะดีนะฮ์พร้อมกับบิดาและมารดาขณะที่ยังอายุเพียง 11 ขวบ ในเหตุการณ์สงครามอุฮุดท่านเสนอตัวเพื่อเข้าร่วมสงครามด้วย แต่ถูกท่านรอซูลปฏิเสธเนื่องจากเห็นว่าท่านอายุยังเยาว์วัยอยู่ และได้ร่วมสงครามจริงๆ เมื่ออายุ 15 ขวบในสมรภูมิกอนดักและร่วมออกสงครามใหญ่น้อยหลังจากนั้นเรื่อยมาทุกครั้งไม่เคยขาด

ท่านถูกนับเป็นหนึ่งในบุคคล 6 ท่านที่มีรายงานหะดีษของท่านรอซูล ﷺ มากกว่าที่สุด(1) อานูสร็อยเราะฮ์(2 ,อิบนูอุมม์ร์(3 ,อนัส(4 ,อิบนูอับบัส(5 ,ญาบิร(6 ,อาอิชะฮ์ (ซึ่งท่านรายงานไว้ทั้งสิ้นมากถึง 1,630 หะดีษ และเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ที่ 73

15) อับดุลลฮุ บินมัสนูด : มีฉายาว่า “ออบูอับดิรุเราะฮุมาน” เช่นกันเป็นหนึ่งในบรรดามุสลิมกลุ่มแรก คือรับอิสลามเมื่ออายุ 6 ขวบเท่านั้น และอยู่ในระดับศอฮาบะฮ์อาวุโสผู้หนึ่ง เคยอพยพไปยังเมืองอบิสติเนีย และอพยพไปเมืองมะดีนะฮ์ ได้เข้าร่วมสงครามพร้อมท่านรอซูล ﷺ ทุกครั้ง จนเป็นที่ให้เกียรติและใกล้ชิดท่านมาก ถูกแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาและผู้ดูแลบัญชีมัลลประ

จำเมืองกูปะฮ์ในสมัยของคอลีฟะฮ์อุมัยรฺ และตอนต้นสมัยของคอลีฟะฮ์อุมัยมาน ต่อมาได้เดินทางกลับมะดีนะฮ์และเสียชีวิตที่นั่นเมื่อปี ฮ.ศ.32 .

16) อับดุลลอฮ์ บินอัมรฺ บินอัล-อาศ : มาจากเผ่าอัช-ชะฮามีย์ รับอิสลามก่อนบิดาของเขา คืออัมรฺ บินอัล-อาศ (นับเป็นศอฮาบะฮ์ที่มีความเคร่งครัดและมีความรู้มากคนหนึ่ง สามารถเขียนอ่านได้อย่างเชี่ยวชาญตั้งแต่รับอิสลาม จนท่านรอซูล ﷺ อนุญาตให้เป็นผู้จดบันทึกวณะของท่าน ได้ร่วมสงครามเล็กใหญ่พร้อมท่านหลายครั้ง และในสงครามยัรุมุกเป็นคนที่รับธงต่อจากบิดา ในการปะทะกับโรมันร่วมรบ อยู่ฝ่ายมออาเวียฮ์ฮุในสงครามอุฮุ และถูกแต่งตั้งเป็นผู้ปกครองเมืองกูปะฮ์ระยะหนึ่ง เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 65 .มีรายงานอยู่ในหนังสือหะดีษต่างๆทั้งสิ้น 700หะดีษ

17) อับดุลเราะฮ์มาน บินศ็อครฺ : จากเผ่าอัค-เคาซีฮ์ ถูกรู้จักในฉายา “อับดุลเราะฮ์มาน” รับอิสลามในปีแห่งสงครามคือยัรุมุก ปี ฮ.ศ. ที่ (9 เป็นศอฮาบะฮ์ผู้ใกล้ชิด และเป็นที่รักของท่านรอซูล) ซ (โดยออกร่วมรบพร้อมท่านในปีนั้นด้วย ต่อมาได้พลีตัวเองเพื่อรับใช้และคอยติดตามท่านอยู่ตลอดเวลา นับเป็นศอฮาบะฮ์ที่จดจำหะดีษไว้มากที่สุด ทั้งนี้ด้วยบระอักดของท่านรอซูล) ซ(ที่เห็นว่าเขามีความมุ่งมั่นในเรื่องความรู้และหะดีษ

เสียชีวิตที่เมืองมะดีนะฮ์ปี ฮ.ศ. 57 .และถูกฝังที่สุสานอัล-บะเกียฮ์ โดยมียางานาอยู่ในหนังสือต่างๆ จำนวนมากมายที่สุดถึง 5,374 หะดีษ

18) อัล-อิรบาฎ บินซาริฮ์ฮุ จากเผ่าอัศ-สะละมีฮ์ มีฉายาว่า “อับดุลอญูฮ์” เป็นศอฮาบะฮ์คนหนึ่งในกลุ่ม “อะฮฺลุล-คูปะฮ์ฮุ” เช่นเดียวกับอับดุลเราะฮ์มาน บินศ็อครฺได้อาศัยอยู่ที่เมืองฮิมส์ ประเทศซาม และเสียชีวิตที่นั่น ในปี ฮ.ศ.75 .

19) อุบะฮ์ฮุ บินอัมรฺ จากเผ่าอัล-ค็อซหรือจัญ มีฉายาว่า “อับดุลอญูฮ์” อยู่ร่วมในบุคคลจำนวน 70 คนในสัญญาที่อัล-อุบะฮ์ฮุ โดยท่านมีอายุน้อยที่สุดอยู่ที่ตำบล “บัครฺ” และเคยร่วมทั้งสงครามบัครฺ และอุฮุคตลอดถึงหลายๆ สงครามในสมัยต่อมา เดินทางไปยังเมืองกูปะฮ์และอาศัยอยู่ที่นั่น เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 41 .และรายงานหะดีษไว้จำนวน 102 หะดีษ

20) อุมัยรฺ บินอัล-ค็อศศ็อบ จากเผ่าอัล-กูร็อยฮุ มีฉายาว่า “อับดุลอญูฮ์” เคยตั้งตัวเป็นศัตรูจากต่ออิสลามครั้งอยู่ในสมัยญาฮิลียะฮ์และรับอิสลามในปีที่ 6 แห่งการเป็นนบี ด้วยคุณาของท่านรอซูล ยังความยินดีและสร้างความเข้มแข็งแก่บรรดามุสลิมเป็นที่สุด เป็นบุคคลเดียวที่อพยพไปสู่เมืองมะดีนะฮ์อย่างเปิดเผยและทำทาบแก่ฝ่ายกูร็อยฮุฮ์มุ๊กกะฮ์ฮุเข้าร่วมสงครามต่างๆ พร้อมท่านรอซูล(ซ)ทุกครั้ง

ถูกให้สัจขำบันเป็นคตลพะสุทำนที่ 2 ในปี ส.ศ. ที่ 13 หลังจากทำนอบุบักรุอัศ-คคคิก)ร (เป็นผู้นี้เข้มแข็งและพิชิตเมืองต่างๆ จนอาณาจักรอิสลามถูกขยชออกไปอย่างไพศาล ถูกลอบสังหารขณะมาศุบหุโดยชาวมะณูชัย์ฝ่หนึ่งชื่อ “อบูถูดู” และเสีขชีวิต) ชะฮีด (ในเวลาต่อมา

21) มุอาซ บินญะบัล ตระกูลอันศอรีย์ จากเผ่าอัล-อัลก็อชหรือจญ์ ฉายา “อบูอับดิรุเราะหุมาน” นับเป็นผู้นำคนหนึ่งที่มีความรู้เรื่อง “ทะเลาลและหะรอม” มากที่สุดโดยการรับรองของทำนรอซูล) ซ (ในหะคิษที่ว่า “ผู้ที่มีความรู้เรื่องทะเลาลและหะรอมมากที่สุดในอุมมะฮุของฉันทักก็ือมุอาซบินญะบัล”

เป็นชายหนุ่มชาวอันศอรุที่มีรูปงามและนิสัยคิคนหนึ่ง รับอิสลามขณะทีอายุ 18 ปี เคยเข้าร่วมศัญญาที่อัล-อุกบะฮุ และสงครามบัคฺรรวมทั้งสมรภูมิตื่นๆ ทุกครั้ง ทำนรอซูล) ซ (เคยแต่งตั้งเป็นข้าหลวงประจำเมืองเยเมน เสีขชีวิตขณะมีอายุเพียง 34 ปี ด้วยโรคระบาดในปี ส.ศ. 18 . รายงานหะคิษไว้ทั้งสิ้น 157 หะคิษ

22) อัล-นุมาน บิน บะชีรุ ตระกูลอันศอรีย์ จากเผ่าอัล-ก็อชหรือจญ์เช่นกัน ทั้งบิดาและมารคาล้วนเป็นศศอฮาบะฮุ เคยอาศัยที่เมืองชาม ต่อมาได้รับการแต่งตั้งจากมุอาวียะห์เป็นข้าหลวงประจำเมืองกูพะฮุ หลังจากนั้นย้ายไปประจำเมืองฮิมสุ และถูกข้าเสีขชีวิตที่นั่นในปี ส.ศ. 64 โดยรายงานหะคิษไว้ทั้งสิ้นจำนวน 114 หะคิษ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก (ง)

ประวัตินักปราชญ์มุสลิม (โดยย่อ)

1) อิหม่ามอัลกุฎฎิบีย์ มีชื่อว่า อาบู อับดุลลอฮ์ มุฮัมหมัด บิน อะห์หมัด อัลอันซุรียี อัลกุฎฎิบีย์ เกิดที่เมือง กุฎฎิบะห์ ประเทศอันดาลุส หรือสเปนในปัจจุบัน และเสียชีวิตที่ประเทศอียิปต์เมื่อเดือน เซาว์ล ปีศ.ศ.671

2) อิหม่ามอัลฟักรูอซีมี มีชื่อว่า มุฮัมหมัด บิน อุมร์ บิน หะซัน บิน อาลี อัลฟักรูอซี อรรอซี เกิดที่เมืองอัซซี (ซึ่งปัจจุบันอยู่ในประเทศอิหร่าน)เมื่อปี ค.ศ.544.และได้เสียชีวิตเมื่อปี ค.ศ. 606 (คุรยลละเอียดในคัมภีร์ “อัลกะบิร”)

3) อัล-อัชชะฮานี มีชื่อว่า อะห์หมัด บิน อับดุลเลาะฮ์ บิน อะห์หมัด บิน อิซฮาก บินมุซา บิน มิสรอน อัลอัชชะฮานี เป็นหนึ่งในบรรดานักวิชาการหะดีษที่ได้รับการเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของบรรดาอุลามะฮ์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ท่านเกิดที่เมืองอัลอัชชะฮานเมื่อปี ค.ศ.334. และ ณ. ที่เมืองเกิดท่าน ได้เสียชีวิตเมื่อปี ส.ศ. 430. ขณะที่ท่านมีอายุได้ 96ปี

4) อิบน์ มุฟลิหฺ (Ibn Muflih) มีชื่อว่า มุฮัมหมัด บิน มุฟลิหฺ บิน มุฮัมหมัด อาบูอับดุลเลาะฮ์ ชัมซุดดีน อัลมุกัจญิดียี เสียชีวิตเมื่อปี ส.ศ.763

5) อิหม่าม อัล เฆาะซาลี (Al-ghazali) คือ อับู หะหมัด มุฮัมหมัด อิบน์ มุฮัมหมัด บิน อะห์หมัด อัล-ตุซียี เฆาะซาลี อัล-ไนย์สะบุรียี อัซซุฟียี อัชชะฟีอียี, ท่านได้รับการขนานนามว่า “สุญนะตุล อิสลาม” (Hujjah al-Islam) ท่านเกิดที่หมู่บ้าน “เฆาะซาละฮฺ” เมือง เคะเราะซาน (Kharasan) ในปี (450 ส.ศ./1058 ค.ศ) และเสียชีวิตที่เมือง “ตุซ” เมื่อวันที่ 14 เดือน ญุมะฮิลเอาวัต ปี505 ส.ศ ตรงกับวันที่ 19/11/1111 ค.ศ ท่านเป็นที่รู้จักในนามชื่อ “อิหม่าม อัล-เฆาะซาลี”

6) อิหม่ามอันนาวะวียี มีชื่อจริงว่า อาบูชาการียา ยะห์ยา อิบน์ เซควาลียุลลอฮ์ อาบี ยะห์ยา ชารอฟ บิน มุรียี บิน หะซัน บิน สุซัยนุ บิน มุฮัมหมัด บิน ญุมอะห์ บิน สะฮาม อัลสะซะมียี อันนาวะวียี ได้รับการขนานนามชื่อว่า มะห์ยุดดีน เกิดที่เมืองนวะวา ประเทศซีเรีย เมื่อปีศ.ศ.631 และได้เสียชีวิตเมื่อปี ส.ศ. 676

อินุสะญ์ร.(1999.)

7) อิหม่าม อัล-สะเราะมาฮฺนุ คือ อับู อัล-มะอาลียี อับดุลมาลิก บิน อับดุลลอฮ์ บิน ยูซุฟ บิน มุฮัมหมัด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-ญุัยนียี ท่านเกิด เมื่อวันที่ 18 มุฮัรรอ ม.ศ 419 ตรงกับวันที่ 12 เดือน 2 ค.ศ 1028 และเสียชีวิตในตอนเย็นของวันพุธที่ 25 เดือน เราะบิลอูลเอาวัต ส.ศ. 478 ซึ่งตรงกับวันที่ 20 เดือน 8 ค.ศ.1185 ท่านเป็นที่รู้จักในนาม “อิหม่าม อัล-สะเราะมาฮฺนุ”

8) อิบน์ อัล-ฟัรรออฺ คือ อัลกอฎี อาบิยะลา มุฮัมหมัด บิน อัล-สุซัน บิน เคาะลัฟ บิน อะห์หมัด อัล-ฟัรรออฺ อัล-บัณฑาคี อัล-ฮัมบะลี เป็นที่รู้จักในนามชื่อ “อิบน์ อัล-ฟัรรออฺ” อัล-เชค อัล-อุไซมีน คือ ออบุอับดุลลอฮ์ มุฮัมหมัด บิน ซอและห์ บิน มุฮัมหมัด อัลอุไซมีน อัลมุกบิล อัลวะสี บิยฺ อัลตะมะมิมียฺ เกิดที่เมืองอุไนชะห์ จังหวัด กอซิม เมื่อวันที่ 27 เดือน รอมฎอน ในปี ฮิจเราะห์ศักราชที่ 1347 และเสียชีวิตวันพุธที่ 15 เดือนเซาวัล ปีฮ.ศ 1421

9) อิบน์ คอลดูน (Ibnu khalidum) คือ วะลี อัล-คีน ออบุ ซัยยิด อับดุลเราะมาน บิน มุฮัมหมัด บิน มุฮัมหมัด บิน อัล-สะซัน บิน ฉาบิร บิน มุฮัมหมัด บิน อิบรอฮีม บิน อับดุลเราะห์มาน บิน คอเล็ด (คอลดูน อัล-ฮันฎเราะมียฺ) เกิดที่เมืองดูนิส เมื่อปี ฮ.ศ. 732 และเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 784 อัล-กอบิซียฺ มีชื่อจริงว่า ออบุ อัล-มะซัน อะลี บิน มุฮัมหมัด เคาะลัฟ อัล-มะฟิรียฺ อัล-เคาะเราะเวียฺ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนาม อัล-กอบิซียฺ เกิดที่เมือง “กอบิส” เมื่อปีฮ.ศ. 324/ 935 และเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 403/1014

10) อัล-กินดี (al-Kindi) มีชื่อจริงว่า อะอูบ อิบน์ อิซฮาก ท่านเกิดที่เมือง บัศเราะห์ (อิรัก) เมื่อปีฮิจเราะห์ที่ 185 และเสียชีวิตเมื่อปี ฮิจเราะห์ที่ 252 ท่านมาจากเผ่ากินคะซุ และมีเชื้อสายจากอิบน์กอยซุ อัล-กินดี มีชีวิตอยู่ในสมัยของเคาะลีฟะฮ์อะอูมาน มุอะตะซิมและอะหมัดลูกของเคาะลีฟะฮ์มุอะตะซิม ท่านได้

11) อัล-กอบิซียฺ มีชื่อจริงว่า ออบุ อัล-หะซัน อะลี อิบน์ มุฮัมหมัด อิบน์ เคาะลัฟ อัลมูอาฟิรียฺ ท่านเกิดที่กอยเราะวานเมื่อปีฮ.ศ.324 และเสียชีวิต เมื่อปีฮ.ศ.403

12) อานู ไสยาน อัลเคาะลียฺ คือ อาลี บิน มุฮัมหมัด บิน อัลอับบัส อานู ไสยาน และท่านเป็นที่รู้จักในนาม อัลเคาะลียฺ ท่านเกิดเมื่อปี ฮ.ศ. 310 และเสียชีวิต เมื่อปีฮ.ศ.414

13) มิสกะวียฺ ท่านมีชื่อจริงว่า อานู อาลี อะห์หมัด บิน มุฮัมหมัด บิน อะอูบ และเป็นที่รู้จักกันในนาม มิสกะวียฺ ท่านเกิดที่เมืองรอยบในปี ค.ศ.932 และเสียชีวิตในปี ค.ศ.1030/ฮ.ศ. 421.

14) อิบน์ ชะฮุนุน มีชื่อจริงว่า ออบุ อับดุลลาฮ์ มุฮัมหมัด อิบน์ เป็น Maliki ผู้พิพากษา Abu Abdullah มุฮัมหมัด ibn Abdel-Salam Altmokhi القرواني Sahnoun, เกิดในปี ฮ.ศ.202 ที่เมือง (Kairouan) ในตูนิเซีย และเสียชีวิตลงเมื่อปี ฮ.ศ. 265 กอยเราะวาน

15) อิบน์ อับดุลบาร มีชื่อจริงว่า เชค อัลอิสลาม อัลฮาฟิซ อานูอุมร์ ยูซุฟ บิน อับดุลลอฮ์ บิน อับดุลบาร อันนะมิริยฺ อัลกูฎบียฺ ท่านมีเมือง กูฎบะห์ ปีฮ.ศ.368 และเสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ.

16) อิบน์ ซีนา คือ อนูอาลี อัลหุซัยนุ บิน อัลคูลลอสฺ บิน อัลหะซัน บิน อาลี บิน ซีนา เกิดที่เมือง บุคอรียฺ ปีส.ศ. 370 และเสียชีวิตเมื่อปี ส.ศ. 428/ 980 – 1037 ชาวตะวันตกรู้จักชื่อของท่านในนาม “ Avicenna”

17) อัลมาวัรดี คือ อาบูหะซัน อาลี บิน มุฮัมหมัด บิน ฮาบีบ อัล-บัศรี อัซซาฟีอี อัล-มาวัรดี เกิดที่เมือง บัศเราะห์เมื่อปี ส.ศ. 364 และเสียชีวิตที่เมืองบัฆดาดี เมื่อปี ส.ศ. 450

18) เคาะฎิบ อัล บัฆดาดี มีชื่อจริงว่า อาบูบักร อะห์หมัด บิน ซาบิต บิน อะห์หมัด อัลบัฆดาดี เกิดเมื่อปี ส.ศ 392 และเสียชีวิตเมื่อปี ส.ศ 463

19) อิบน์ กอลดูน มีชื่อจริงว่า วะลี อัคดีน อับดุลเราะมาน บิน มุฮัมหมัด บิน กอลดูน อัลฮัญเราะมียฺ เกิดเมื่อปี ส.ศ.723 และเสียชีวิตเมื่อปี ส.ศ.808

20) อัล-กินดีมี ชื่อจริงว่า อะอูบ อิบน์ อิซฮาก ท่านเกิดที่เมือง บัศเราะห์ (อิรัก) เมื่อปีฮิรเราะห์ที่ 185 และเสียชีวิตเมื่อปี ฮิรเราะห์ที่ 252

21) อัล กอบิซี มีชื่อจริงว่า อนู อัลหะซัน อะลี อิบน์ มุฮัมหมัด อิบน์ เคาะฎิฟ อัลนุอาฟีรี ท่านเกิดที่กอยเราะวานเมื่อปีส.ศ.324 และเสียชีวิต เมื่อปีส.ศ.403

22) อาบู ไฮซาน อัคเศฮียฺ คือ อาลี บิน มุฮัมหมัด บิน อัลอับบัส อาบู ไฮซาน และท่านเป็นที่รู้จักในนาม อัคเศฮียฺ ท่านเกิดเมื่อปี ส.ศ. 310 และเสียชีวิต เมื่อปีส.ศ.414

23) อิบน์ อับดุลบَّر มีชื่อจริงว่า เซก อัลอิสลาม อัลฮาฟิซ อาบูอุมร์ ยูซุฟ บิน อับดุลลอสฺ บิน อับดุลบَّر อันนะมิริยฺ อัลกูฎบียฺ ท่านมีเมือง กูฎบะห์ ปีส.ศ.368 และเสียชีวิตเมื่อปี ส.ศ. 463

24) อัล-มาวัรดี คือ อาบูหะซัน อาลี บิน มุฮัมหมัด บิน ฮาบีบ อัล-บัศรี อัซซาฟีอี อัล-มาวัรดี เกิดที่เมือง บัศเราะห์เมื่อปี ส.ศ. 364 และเสียชีวิตที่เมืองบัฆดาดี เมื่อปี ส.ศ. 450

เคาะฎิบ อัล บัฆดาดี มีชื่อจริงว่า อาบูบักร อะห์หมัด บิน ซาบิต บิน อะห์หมัด อัลบัฆดาดี เกิดเมื่อปี ส.ศ 392 และเสียชีวิตเมื่อปี ส.ศ 463

Prince of Songkla University
Pattani Campus
ภาคผนวก (จ)

หนังสือรับรองการนำเสนอผลงานวิจัย

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ขอรับรองว่าผลงานวิจัย

เรื่อง

การศึกษาในอิสลาม

โดย

นายฮาซัน บือราเฮง

ได้ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชา

และได้นำเสนอผลงานวิจัยภาคบรรยาย

ในการประชุมวิชาการด้านอิสลามศึกษาและมุสลิมศึกษา

ณ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๒

รวมทั้งจะได้ลงพิมพ์ในรายงานการประชุมวิชาการด้านอิสลามศึกษาและมุสลิมศึกษา

(ดร.อะหมัด ยี่สู่นทรง)

ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบัณฑิตศึกษา รักษาราชการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

บทความ เรื่อง
การศึกษาในอิสลาม Education in Islam

โดย
นายฮาซัน บือราเฮง
Hasan Bueraheng

นักศึกษาปริญญาโท (สาขาอิสลามศึกษา)
วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
Graduat (Islaic Studies)
College of Islamic Studies, Prince of Songkla University, Pattani Campus

การศึกษาในอิสลาม

ฮาซัน บือราเฮง

นักศึกษาระดับปริญญาโท (สาขาอิสลามศึกษา)

วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการศึกษาเอกสารเรื่อง “การศึกษาในอิสลาม” โดยศึกษาจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ และจากทัศนะของบรรดานักการศึกษาอิสลาม จากการศึกษาพบว่า การศึกษาในอิสลามเป็นการศึกษาที่มีลักษณะพิเศษที่ไม่เหมือนระบบการศึกษาโดยทั่วไป เนื่องจากระบบการศึกษาในอิสลามเป็นระบบการศึกษาที่บริสุทธิ์มาจากอัลลอฮ์ ﷻ โดยผ่านแบบอย่างในการปฏิบัติที่สมบูรณ์แบบจากท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ผู้เป็นบรมครูที่สุดุดอกแห่งแบบอย่างทางจริยธรรมอันทรงคุณค่า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ มุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นคนที่มีความศรัทธามั่น มีความจงรักภักดีที่ยอมสวโรราบภายใต้อำนาจอันไร้ขอบเขตของอัลลอฮ์ ﷻ พระเจ้าผู้ทรงสร้างสากลจักรวาล มีบุคลิกภาพตามแบบอย่างของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ มีความสมคูลทั้งด้านความรู้ คุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกในการเป็นบ่าวที่ดีซึ่งพร้อมที่จะเป็นตัวแทนของพระองค์ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และสังคม เพื่อให้เกิดสันติสุขและเป็นที่ยอมรับปรานของอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

คำสำคัญ : การศึกษา, อิสลาม,

Education in Islam

Hasan Bueraheng

Graduat (Islaic Studies)

College of Islamic Studies, Prince of Songkla University, Pattani Campus

ABSTRACT

This paper was aimed to study some documents about "Education in Islam". The sources were from Al-Qur'an, Al-Hadith, and some attitudes of philosophers in Islamic studies. This study found that Islamic study is a special form and different from any other systems. Islamic study is pure that comes from Allah (Al-Mighty God) through the model of Prophet Muhammad (peace be upon Him). Muhammad is the highest superior in his morality and value. The objectives of Islam are to develop its learners for better faith within the unlimited power of Al-Mighty God, the sustainer of the worlds. The model of Prophet Muhammad (peace be upon Him) is full of knowledge, virtue, morality, and conscious of goodness. The learners are ready to be representative for Al-Mighty God to develop their selves, families, and societies. It leads to reach an atmosphere of peace and mercy from Al-Mighty God in this world and next world.

Keywords : Education, Islam

บทนำ

ในโลกปัจจุบันการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์นั้นถือได้ว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดของนานาประเทศและสิ่งสำคัญที่จะนำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์เพื่อไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้นก็คือ “ การศึกษา ” ฉะนั้นการศึกษาจึงมีความสำคัญยิ่ง ในการที่ประเทศใดประเทศหนึ่งจะพัฒนาก้าวหน้าไปได้ด้วยดีและเป็นไปอย่างรวดเร็ว ย่อมต้องอาศัยปัจจัยสำคัญหลายประการด้วยกัน แต่คงไม่มีใครปฏิเสธเลยว่า ในปัจจัยสำคัญเหล่านั้น ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ที่ผู้นำประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องริบเร่งและเร่งรัดทำการพัฒนาให้เร็วที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้ นั่นก็คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพที่พร้อม ไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม เพื่อเป็นกำลังสำคัญที่จะขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านวัตถุและจิตวิญญาณ ส่วนเครื่องมือสำคัญที่ทำให้ทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาก็คือ “ การศึกษา ” แต่เมื่อใดที่มนุษย์ขาดการศึกษาและไม่มีความรู้ที่ถูกต้อง เมื่อนั้นมนุษย์จะมีชีวิตอยู่ในความมืดมนแห่งความโง่เขลา ขาดแสงสว่างและคุณธรรมส่องนำชีวิต

ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการเรื่องการศึกษาเพื่อให้เกิดคุณภาพ และประสิทธิภาพสูงสุดนั้นจะต้องมีการวางแผนทางกำหนดกรอบแนวคิดทางการศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ถูกต้องสอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนา เพราะการกำหนดกรอบแนวคิดทางการศึกษานั้นเปรียบเสมือนหางเสือที่จะคอยกำหนดทิศทางของการศึกษาว่าจะให้เป็นไปในรูปแบบใดสอดคล้องกับธรรมชาติที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้สร้างมนุษย์มาหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดที่จะสามารถพัฒนาคนให้ดีขึ้นทั้งในด้านความรู้ พฤติกรรม และจิตวิญญาณ เพื่อนำไปสู่สังคมที่ดี มีคุณธรรมดังที่ทุกคนหวังเอาไว้

ระบบการศึกษาอิสลาม จึงเป็นระบบการศึกษาที่เหมาะสมที่สุดเพราะเป็นระบบการศึกษาทางจริยธรรม โดยมีท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นบรมครูที่สุุดยอดแห่งแบบอย่างทางจริยธรรม อันทรงคุณค่า จนได้รับการสรรเสริญจากอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งพระองค์ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า :

﴿ وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقِي عَظِيمٍ ﴾ (سورة القلم / 4)

ความว่า : “แท้จริงท่านเป็นผู้ที่มีจรรยา มารยาทที่สูงส่ง”

(อัลเกาะลัม : 4)

ความหมายของการศึกษาอิสลาม (التَّربِيَةُ الْإِسْلَامِيَّةُ)

ถ้าเราเปิดพจนานุกรมอาหรับ เราจะพบการให้ความหมายของคำว่า التَّربِيَةُ มาจากรากศัพท์ต่อไปนี้

1. تَرْبِيَةٌ มาจากคำว่า (رَبَّيَا رَبَّيْنَا) หมายความว่า “การเพิ่มพูนขึ้นและเจริญงอกงาม” ดังนั้น การศึกษา หรือ التَّربِيَةُ จึงหมายถึง “การเพิ่มพูน การเจริญงอกงาม” ดังที่ฝรั่งเขาว่า Education is Growth การศึกษา คือ การเจริญงอกงาม และความหมายของ อัลดอร์บียะฮ์ในลักษณะนี้ อัลลอฮ์ได้ตรัสในอัลกุรอานหลายตอนด้วยกัน เช่น

﴿ يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُزِيلُ الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ ﴾

ความว่า: “อัลลอฮ์จะทรงให้ดอกเบี้ยลดน้อยลงและหมดความจำเริญ¹ และจะทรงให้บรรดาที่เป็นทานเพิ่มพูนขึ้น² และอัลลอฮ์นั้นไม่ทรงชอบผู้เนรคุณ³ ผู้กระทำความบาปทุกคน”

(อัล-บะกอเราะฮ์ : 276)

และได้ทรงกล่าวในซูเราะฮ์ อัล-รูม อายะฮ์ที่ 39 ว่า

﴿ وَمَا آتَيْتُم مِّن رِّبَا لِّيُزِيدُوا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَزِيدُوا عِنْدَ اللَّهِ ﴾

(سورة الروم : 39)

ความว่า : “และสิ่งที่พวกเจ้าจ่ายออกไปจากทรัพย์สิน (ดอกเบี้ย) เพื่อให้มันเพิ่มพูนในทรัพย์สินของมนุษย์ มันจะไม่เพิ่มพูน ณ. ที่อัลลอฮ์”

(อัล-รูม : 39)

¹ เงินดอกเบี้ยที่ได้มานั้น จะถูกบั่นทอนให้น้อยลง จนหมดสิ้น แม้ว่าจะยังไม่ปรากฏขณะที่ผู้กินดอกเบี้ยยังมีชีวิตอยู่ แต่เมื่อได้คดทอดไปถึงมือลูกหลาน ก็จะถูกทำลาย ด้วยน้ำมือของพวกเขาเหล่านั้น

² อัลลอฮ์จะทรงให้ทรัพย์สินของผู้บริจาคทานเพิ่มพูนขึ้น

³ ผู้เนรคุณ คือผู้ที่ไม่ยอมรับรู้ในความกรุณาของอัลลอฮ์ โดยเข้าใจว่าสิ่งที่เขาได้รับนั้นไม่เกี่ยวกับอัลลอฮ์ประการใด

2. **التربية** มาจากคำว่า (رَبِّي رَبِّي) หมายความว่า “การดูแลและเลี้ยงดู”
อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า :

﴿ قَالَ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيدًا وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ ﴾ (سورة الشعراء : 18)

ความว่า : “เขา (ฟิรเอาน์) กล่าวว่า “เรามีได้เลี้ยงดูเจ้าเมื่อขณะเป็นเด็กอยู่กับ
พวกเราคอกหรือ? และเจ้าได้อยู่กับเราหลายปีในช่วงชีวิตของเจ้า”

(อัจจุอาร์อู : 18)

อาหรับเบดูอินกล่าวว่า ((فَمَنْ يَكُ سَائِلًا عَنِّي فَإِنِّي بِمَكَّةَ مَنزِلِي وَمَهَا رَبِيتُ))

ความว่า “ถ้าหากมีผู้ใดถามถึงฉัน ฉันอยู่บ้านของฉันที่มักกะฮ์
และที่นั่นฉันได้รับการดูแลเลี้ยงดู”

3. **التربية** มาจากคำว่า رَبُّ رَبُّ رَبُّ หมายความว่า “การแก้ไขให้ดีขึ้น การสั่งสอน การปกครองดูแล” จากหะดีษท่านนบีได้กล่าวว่า ((لَكَ نِعْمَةٌ تَرُبُّهَا)) ซึ่งมี
ความหมายว่า “เผื่อระวังเขา เลี้ยงดูเขา และอบรมสั่งสอนเขา”

อิหม่ามอัลบัยฎอวีย์ Imam al-Baidawiy (เสียชีวิตเมื่อปี 791 ฮ.ศ) ๐๐ ในหนังสือ
คัมเฟร ของท่านที่มีชื่อว่า อันวาร อัลตันซีล วาอัสรอรุ อัลตะวีล (أنوار التنزيل وأسرار التأويل) ได้
กล่าวว่า “อัล-ร็อบ (الرب) ที่เป็นรากศัพท์ของคำว่า อัลดร์บียะฮ์ (التربية) นั่นคือ การนำสิ่งหนึ่งสิ่ง
ใดสู่ความสมบูรณ์ของมัน จากลักษณะหนึ่งสู่อีกลักษณะหนึ่งอย่างมีขั้นตอน”

อิหม่ามอัรรอฆิบ อัลอัฟซะฮานีย์ (Imam al-Rāghib al-Aṣfahāniy) เสียชีวิตเมื่อปี
502 ฮ.ศ (الإمام الراغب الأصفهاني) ได้กล่าวว่า “อัล-ร็อบ (الرب) ที่เป็นรากศัพท์ของคำว่า อัลดร์
บียะฮ์ (التربية) คือ การก่อหรือสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างมีขั้นตอนจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์”

อิหม่ามอัลฆะซาลีญ์ Imam al-Ghazāliy (เสียชีวิตเมื่อปี 478 ฮ.ศ) กล่าวว่า
“การศึกษาหมายถึงกระบวนการทำให้บุคคลเข้าใจชีวิตอัลลอฮ์ และเตรียมตัวเพื่อไปสู่วันอาคิ
เราะห์-วันปรโลก” (Abd al-Hamid al-Said al-Zantani, 1993:24)

อิบน์ซึนา Ibn sina ได้ให้ความหมายของการศึกษาอิสลามว่า หมายถึง “สื่อเพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียนในด้านศาสนาและทางโลกให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยจะมุ่งเน้นการพัฒนาสมอง และกิริยามารยาทจนสามารถใช้ชีวิตอย่างสมดุลกับความสามารถของตนเองและธรรมชาติของความป็นมนุษย์” (Abd al-Hamid al-Said al-Zantani, 1993:24)

อิบน์คอลลูน Ibn khaldun ได้กล่าวว่า “การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยในการพัฒนาสมองของผู้เรียนแต่จะต้องคำนึงถึงความพร้อมของสติปัญญาด้วย” (Abd al-Hamid al-Said al-Zantani, 1993:24)

ดร.อะห์มัด คอยรี กาชิม Dr.Ahmad Khairi Kazim (1982 : 16) ได้ให้ความหมายของการศึกษาอิสลามว่า “การศึกษาหมายถึงกระบวนการเรียนรู้พัฒนาปัจเจกบุคคล เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรม กิริยามารยาทที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามครรลองอิสลาม”

ดร. อามีน อาบู ลาวีย์ Dr. Amin Abu Lawi (1999 : 18) ได้ให้ความหมายของการศึกษาอิสลามว่า “ การศึกษาหมายถึงกระบวนการเรียนรู้และสร้างสรรค์ให้คนๆหนึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรม กิริยามารยาท เพื่อไปสู่ความสำเร็จอย่างมีขั้นตอนตามครรลองของอิสลาม”

อะห์มัด ฟาริด Ahmad Farid (2004 : 21) ได้ให้ความหมายของการศึกษาอิสลามว่า “การศึกษาอิสลามหมายถึง กระบวนการพัฒนาปัจเจกบุคคล ด้วยหลักการศรัทธาตามแนวทางสากลที่ถูกต้องและความเข้าใจอิสลามที่บริสุทธิ์ และจริยธรรมที่ดีงาม และการปฏิบัติพึงประสงค์ เตรียมพร้อมเพื่อพัฒนาสังคมมุสลิม สังคมสันติสุข” หรือถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การศึกษาอิสลามหมายถึง “กระบวนการฝึกอบรมมนุษย์ตามแนวทางของเสาะฮาบะห์¹ ศรัทธาเหมือนกับที่พวกเขาศรัทธา ใช้หลักสูตรเดียวกันกับที่พวกเขาใช้ คือ หลักสูตรอัลกุรอาน และอัซซุนนะห์ และเลียนแบบกริยาทำทาง และปฏิบัติเหมือนกับที่พวกเขาปฏิบัติ ¹

ดร.อะห์มัด มุฮัมมัด อัลอะลิมีย์ Dr.Ahmad Muhammad al-‘Alimi,(2001:25) กล่าวว่า การศึกษา หมายถึง “กระบวนการพัฒนามนุษย์ตั้งแต่กำเนิดจนถึงหลุมฝังศพด้วยหลักสูตร

¹ Ahmad Farid ,2004. “al-Tarbiyyah ‘ala manhaj ahl al-sunnah wa al-jama‘ah” หน้า 21

การศึกษาแห่งพระผู้อภิบาลซึ่งจะเป็นหลักสูตรที่จะขัดเกลาให้มนุษย์ประกอบอริยาจะห์เพื่ออัลลอฮ์เพียงผู้เดียว”

มุฮัมหมัด ซอลาฮุดดีน อาลี Muhammad Salahuddin ‘Ali,(1976 :28) กล่าวว่า การศึกษาอิสลามหมายถึง “วิธีการเฉพาะที่ศาสนาอิสลามใช้ในกระบวนการพัฒนามนุษยชาติ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อย่างมีระบบและสอดคล้องกับหลักการอิสลาม ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ในปัจเจกบุคคลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคมให้อยู่เย็นเป็นสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า”

ดร.คอดีค ฮามิด อัลฮาซิมีย์ Dr.Khalid hamid al-hazimi,(2000 :19) กล่าวว่า การศึกษาอิสลามหมายถึง “กระบวนการพัฒนามนุษย์อย่างมีขั้นตอนในทุกๆด้านของชีวิต เพื่อความผาสุกทั้งในโลกนี้และโลกหน้า โดยสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาอิสลาม”¹

ดร.อาลี มัคกูร Dr.‘Ali Madkur,(1998:24) กล่าวว่า การศึกษาในทัศนะของอิสลามนั้น หมายถึง “กระบวนการพัฒนาที่หลากหลายด้วยระบบการศึกษาอิสลามที่มุ่งเน้นการพัฒนาชีวิตของมนุษย์ อย่างมีระดับขั้นตอน เพื่อไปสู่ความสมบูรณ์ในชีวิตการเป็นตัวแทนของอัลลอฮ์ที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการพัฒนาและปฏิรูปสังคมให้ตรงตามหลักสูตรการศึกษาแห่งพระผู้อภิบาล”

ดร.ฮาซัน อัลชาร์กอวีย์ Dr.Hasan al-sharqawi(1996:13) กล่าวว่า การศึกษาอิสลาม หมายถึง “กระบวนการสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จากที่ไม่มีความรู้ให้มีความรู้ความสามารถ จากพฤติกรรมที่ไม่ดีให้ดีขึ้น กล่าวคือ กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางปัญญา ความแข็งแรงทางร่างกาย ความสะอาดทางจิตใจ และเป็นกระบวนการเรียนที่มีคุณสมบัติระหว่างความสามารถทางร่างกายกับความสัมพันธ์กับอัลลอฮ์ และกับธรรมชาติทั้งหลายที่อัลลอฮ์สร้างมา”

ส่วนการศึกษาในความหมายที่กว้างนั้นหมายถึง “กระบวนการเชิญชวนมนุษยชาติให้มีความสัมพันธ์กับพระผู้อภิบาลของเขา ตามแนวการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการศรัทธาอิสลาม ซึ่งจะรวมถึงความหมายของความรู้ไว้ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษา หรือแม้แต่ที่บ้านก็ตาม”²

¹ Dr.Khalid hamid al-hazimi,2000. “Usul al-Tarbiyyah” หน้า 19

² Dr.Hasan al-sharqawi,1996. “al-Tarbiyyah al-Nafsiyyah fi manhaj al-islami” หน้า 13

จากคำจำกัดความที่กล่าวมานั้นผู้วิจัยจึงขอสรุปความหมายของการศึกษาในอิสลามว่า หมายถึง “การเอาใจใส่ฝึกฝนคนหนึ่งคนใดเพื่อสร้างความสมบูรณ์ให้เกิดแก่เขา โดยมุ่งไปสู่ความสำเร็จอย่างมีขั้นตอนตามพระประสงค์ของอัลลอฮ์ การสร้างคนดังกล่าวจึงต้องใช้วิธีการให้สอดคล้องกับธรรมชาติ การเจริญเติบโต ความสามารถ พละกำลัง อันจะนำไปสู่การปฏิบัติตนเพื่อทำหน้าที่เป็นคอลีฟะฮ์ (ผู้สืบทอดอำนาจแห่งอัลลอฮ์) ที่ดีต่อไป ฉะนั้นการศึกษาในอิสลามจึงหมายถึงการเจริญเติบโตของมนุษย์อย่างสมบูรณ์แบบในทุก ๆ ด้านของความเป็นมนุษย์ ด้านร่างกาย จิตใจ สมอง และจิตวิญญาณ และจากจุดนี้เองจึงทำให้เกิดข้อแตกต่างระหว่างการศึกษากับการเรียนการสอน เพราะการเรียนการสอนเป็นการกระทำเพียงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เท่านั้น แต่การศึกษากลับมีความหมายกว้างกว่านั้น

เป้าหมายของการศึกษาอิสลาม

อัล-กอบิซีย์ al-Qabisi (ฮ.ศ. 324-403) มีทัศนะว่าการศึกษาในอิสลามมีวัตถุประสงค์เพื่อศาสนาและอัลลาค(จริยธรรม) กล่าวคือ เพื่อศาสนาในที่นี้หมายถึงการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนยึดมั่นในหลักศาสนา ส่วนวัตถุประสงค์เพื่ออัลลาคานั้นหมายถึงการปลูกฝังบุคลิกนิสัยที่ดีงามตามทัศนะของอิสลาม (Muhammad Munir Mursi, 1987 : 114)

อิบน์ซึนา Ibn Sina (ฮ.ศ. 370-429) มีทัศนะว่า เป้าหมายของการศึกษา คือการนำประโยชน์จากความรู้มาใช้ในการดำเนินชีวิต (Narongraksaket 2546 :60 อ้างถึง Razavi,1986 : 102)

อัล-มาวาริดีย์ al-Mawardiyy(ฮ.ศ.364-450) ได้กำหนดเป้าหมายทางการศึกษาในทัศนะของท่านคือการเตรียมปัจเจกบุคคลสำหรับโลกนี้และโลกหน้าท่านเชื่อว่าการที่จะบรรลุเป้าหมายทางการศึกษานั้น มนุษย์ต้องได้รับการฝึกฝนทางสติปัญญา เนื่องจากมนุษย์มีสติปัญญา อัลลอฮ์จึงบัญญัติให้มนุษย์ปฏิบัติในสิ่งที่ดีและหลีกเลี่ยงในสิ่งที่ชั่วร้าย สติปัญญาไม่เพียงแต่จะยกระดับของความเป็นมนุษย์ แต่ด้วยสติปัญญานี้เองที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์ทั้งหลาย (al-Ali Mustafa , 1975 : 107)

อัล-เงาะซาลีย์ al-Ghazali (ฮ.ศ.450-505) ได้กำหนดเป้าหมายของการศึกษาว่า การศึกษาต้องเน้นถึงบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยที่สมบูรณ์ อันจะทำให้มนุษย์สามารถแยกแยะระหว่างความดีและความชั่ว (al-Ghazali , 1986 : 85)

บุรฮานุดดีน อับซัรนูญี Burhan al-Din al-Zarnuji (ศ.ศ. 519) มีทัศนะว่า การศึกษาในอิสลามวัตถุประสงค์เพื่อ 1.แสวงหาความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ 2.การดำเนินชีวิตในปัจจุบันและอนาคต 3. ขจัดความไม่รู้ 4. พื้ทักวิทยาศาสตร์และดำเนินอยู่ของอิสลาม

อิบนุกอลดูน Ibn Hkaldun (ศ.ศ.732-784) มีทัศนะว่าการศึกษาวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ให้นักเรียนสามารถวางแผนที่จะตอบสนองความต้องการของสังคม 2.แสวงหาความรู้เพิ่มเติมที่ อยู่ความรู้ที่ได้มาจากประสาทสัมผัส 3.พัฒนาบุคคลิกนิสัยให้สอดคล้องกับศาสนาเพราะสิ่งนี้จะ ทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุข 4.ให้นักเรียนมั่นใจกับวิธีการดำเนินชีวิต (Mazlan, 2551 : 109-110)

ดร.อาลี อับดุลฮาติม Dr.'Ali Abd al-Halim ได้กล่าวไว้ในหนังสือ "Wasail al-Tarbiyyah 'ainda al-Ikhwān al-Muslimin" (وسائل التربية عند الإخوان المسلمين) ว่าเป้าหมายกับ วัตถุประสงค์นั้นมีความหมายที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการศึกษา อิสลามในภาพรวมก็คือ เพื่อชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องให้แก่มนุษย์ในโลกนี้ และได้รับความโปรด ปรานจากอัลลอฮ์ ﷻ ในวันอาคีเราะห์ (วันปรโลก) (Dr.'Ali Abd al-Halim, 1993 : 32)

ฮาซัน ลังกูง Hasan Langgulung มีทัศนะว่าการศึกษาเป้าหมายเพื่อผลิต บ่าวที่เคารพภักดีต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ในขณะที่เดียวกันแต่ละศาสตร์ก็จะมี วัตถุประสงค์เฉพาะที่ผู้ศึกษาต้องบรรลุให้เกิดความเชี่ยวชาญในศาสตร์นั้นๆ

เป้าหมายของการศึกษาที่ได้เสนอไว้ในการประชุมเกี่ยวกับการศึกษาอิสลามครั้ง แรกที่เมืองเจดดะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบียในปี ค.ศ.1977 ได้เสนอเป้าหมายว่า เพื่อการเจริญเติบโต ทางบุคลิกภาพของมนุษย์ที่มีความสมดุล โดยการฝึกฝนทางจิตวิญญาณ สติปัญญา เหตุผล ความรู้ลึกและประสาทสัมผัส การศึกษาของประเทศมุสลิมควรมุ่งเน้นให้มนุษย์เจริญเติบโตใน ทุกๆด้าน เช่น ด้านจิตวิญญาณ สติปัญญา การจินตนาการ สรีระ วิทยาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ทั้ง ปังเจกบุคคลและส่วนรวม พร้อมทั้งโน้มน้าวและชักจูงด้านต่างๆ เหล่านี้สู่พระผู้เป็นเจ้า เป้าหมาย สูงสุดของการศึกษาคือการมอบหมายต่ออัลลอฮ์ ﷻ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล สังคมและมนุษยชาติ จากความหมายดังกล่าวการศึกษาที่แท้จริงนั้น จะต้องทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการที่สมดุลในทุกๆ ด้านของความเป็นมนุษย์ หรืออีกนัยหนึ่งก็เพื่อผลิตมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สังคม จิตใจ วิญญาณ และสติปัญญา (Mazlan Maha'ma' ,2008 : 111)

จากเป้าหมายการศึกษาที่ได้กล่าวมานั้นเราจะเห็นว่าการศึกษาในอิสลามได้ตั้งวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการศึกษาเพื่อผลิตมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง โดยไม่คำนึงถึงประเทศ เชื้อชาติ วัฒนธรรม ประเพณีของชาติใดๆเป็นที่ตั้ง หากพิจารณาว่ามนุษย์สมบูรณ์หรือไม่นั้น อยู่ที่มนุษย์มีความสัมพันธ์กับพระเจ้ามากน้อยเพียงใด ด้วยการฝึกฝนและศึกษาเรียนรู้จากระบบที่มาจาก อัลกุรอานและซุนนะฮ์ อันนะบะวียะห์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งสามด้านเป็นไปในเวลาเดียวกัน คือ ทั้งสติปัญญา ร่างกาย และวิญญาณ อันจะนำมาซึ่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง

ลักษณะพิเศษของการศึกษาอิสลาม

ดร.อามีน อาบูลาวี Dr.Amin Abu Lawi (1999 : 34) ได้กล่าวว่า สำหรับการศึกษาในอิสลามนั้นมีลักษณะและจุดเด่นที่พิเศษ ไปจากระบบการศึกษาอื่นทั่วไปที่ไม่ใช่อิสลาม อยู่หลายประการด้วยกัน เช่น.

1.เป็นการศึกษาแห่งพระผู้อภิบาล

การศึกษาอิสลามเป็นการศึกษาที่มีความผูกพันระหว่างมนุษย์กับพระเจ้าผู้ทรงสร้างคืออัลลอฮ์ เพราะว่าที่มาของศึกษาศาสตร์อิสลามคืออัลกุรอานและอัสซุนนะฮ์อัลนะบะวียะห์ ซึ่งท่านนบีมุฮัมมัดได้รับการคลอใจ (الوحي) จากพระผู้เป็นเจ้า อัลลอฮ์ได้ทรงคร่ำไว้อัลกุรอานอาชะฮ์หนึ่งว่า :

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا ﴾
(سورة النساء : 174)

ความว่า : “โอ้มวลมนุษย์ทั้งหลาย ความจริงได้มีหลักฐานหนึ่งจากองค์อภิบาลของพวกเจ้า (คือท่านนบีมุฮัมมัด) มาสู่พวกเจ้าแล้ว และเราได้ให้ม็รศมีอันชัดเจนแจ้งลงมายังพวกเจ้าทั้งหมด(คือคัมภีร์อัลกุรอาน)”

(อัล-นิซาอ์ : 174)

2.เป็นการศึกษาระดับสากล

การศึกษาอิสลามเป็นการศึกษาที่มีลักษณะโดยธรรมชาติที่เป็นสากลดังคำดำรัสของอัลลอฮ์ ﷻ

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾﴾

(سورة سبا : 28)

ความว่า : “และเรามีได้ส่งเจ้ามาเพื่ออื่นใด เว้นแต่เป็นผู้แจ้งข่าวดีและเป็นผู้
ตักเตือนแก่มนุษย์ทั้งหลาย แต่ว่าส่วนมากของมนุษย์ไม่รู้”

(สะบะอ : 28)

3. เป็นการศึกษาที่ครอบคลุม

การศึกษาอิสลามเป็นการศึกษาที่ครอบคลุมในทุกๆด้าน ของความเป็นมนุษย์ไม่ว่าทางด้านจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ครอบคลุมตั้งแต่แรกเกิดหรือก่อนถือกำเนิดของทารก ไปจนกระทั่งถึงแหล่งพำนักในสวรรค์หรือนรก

4. เป็นการศึกษาที่สมบูรณ์แบบ

การศึกษาอิสลามเป็นการศึกษาที่สมบูรณ์แบบ ซึ่งความสมบูรณ์ของการศึกษาอิสลามนั้น เพราะอิสลามเป็นศาสนาที่สมบูรณ์ที่ได้บัญญัติให้ประชาชาติมุสลิมได้ศึกษาในทุกสาขาวิชาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพื่อไปสู่การมนุษย์ที่สมบูรณ์และเป็นตัวแทนของอัลลอฮ์พระเจ้าผู้ทรงเจจานุภาพและสมบูรณ์ยิ่งดั่งที่อัลลอฮ์ได้เรียกร้องให้บรรดามุมีนทั้งหลายเข้าสู่ความสมบูรณ์แห่งอิสลามในอัลกุรอานว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافًّا... ﴾ (البقرة: 208)

ความว่า บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงเข้าสู่อิสลาม โดยสมบูรณ์

(อัลบะเกาะเราะห์ : 208)

5. เป็นการศึกษาสายกลางและมีความยืดหยุ่น

ความยืดหยุ่นของการศึกษาอิสลามนั้นเป็นการศึกษาที่วางอยู่บนพื้นฐานสายกลางที่ไม่เอนเอียงไปด้านใดด้านหนึ่ง ดังที่อัลลอฮ์ ได้ทรงใช้ให้ใช้จำแต่ทรงห้ามการสุรฺยสุรฺย จงปฏิบัติอยู่บนพื้นฐานสายกลางว่า

﴿ وَالَّذِينَ إِذَا أَنفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ﴾

(الفرقان : 67)

ความว่า “และบรรดาผู้ที่เมื่อพวกเขาใช้จ่าย พวกเขาก็ไม่สุรุ่ยสุร่าย และ
ไม่ตระหนี่ และระหว่างทั้งสองสภาพนั้นพวกเขาอยู่สายกลาง”

(อัลฟุรกออน : 67)

6.เป็นการศึกษาที่ทันสมัยและสอดคล้องกับธรรมชาติ

การศึกษาในอิสลามเป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับความเป็นมนุษย์ชาติ ลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่งคือ เป็นการศึกษาที่มีสาระและจุดมุ่งหมายเพื่อให้มนุษย์ทุกคนมีชีวิตอยู่กับความเมตตาของอัลลอฮ์ผู้อภิบาลแห่งสากลโลกได้อย่างมีความสุข

7.เป็นการศึกษาที่เป็นัจธรรม

การศึกษาในอิสลามเป็นการศึกษาตามความเป็นจริง ซึ่งการเนรมิตจักรวาล การเป็นอยู่ของมนุษย์ แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นจักรวาลอันใหญ่โตหรือสิ่งมีชีวิตเล็ก ๆ อื่น ๆ ต่างเป็นเครื่องยืนยันถึงความจริงและแก่นแท้ของสิ่งที่ใหญ่กว่า คือการมีอยู่จริงของพระผู้ทรงสร้าง ส่วนชีวิตคือสิ่งที่แบกรับความดีและความชั่ว เป็นสิ่งที่สิ้นสุดที่ความตาย และเป็นการแสดงออกอย่างง่าย ๆ ว่าจะมีอีกชีวิตหนึ่งหลังความตาย

8.เป็นการศึกษาที่ต่อเนื่องกันตลอดชีวิต

การศึกษาที่ต่อเนื่องและตลอดชีพเป็นคุณสมบัติประการหนึ่งของการศึกษาอิสลาม ซึ่งจะเริ่มต้นตั้งแต่วันแรกที่เขาลืมตาดูโลก โดยการกล่าวคำอาซานที่หูด้านขวาและอีกอิมะห์ที่หูด้านซ้ายของเด็ก และหลังจากนั้นก็ตะหนึก-เปิดปากเด็กด้วยลูกตะมัวร์ และเมื่อครบหนึ่งสัปดาห์ก็ให้เชือกแพะทำอะกิกะห์ให้แก่เด็กและการศึกษาของเขา ก็จะดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่องจนถึงหลุมฝังศพของเขา คำสั่งเสียของท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ว่า ((اطلب العلم من المهد إلى اللحد)) ความว่าจงศึกษาเรียนรู้ตั้งแต่อยู่ในเปลถึงหลุมฝังศพ) From cradle to grave) หรือจากครรภ์มารดาถึงสุสาน

9. เป็นการศึกษาภาคปฏิบัติ

การศึกษาอิสลามเป็นการศึกษาภาคปฏิบัติ เพราะอิสลามได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติและการกระทำมีบทบาทที่ยิ่งใหญ่และสำคัญต่อชีวิตมุสลิมเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ใน ส่วนของการกระทำลงจึงถูกกล่าวถึงในอัลกุรอานซึ่งเป็นที่มาแห่งการศึกษาเสมอ โดยจะกล่าว ต่อเนื่องจากคำว่าความศรัทธาเสมอ ดังเช่นอัลลอฮทรงกล่าวไว้ในอัลกุรอานตอนหนึ่งว่า

﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ۖ﴾

ความว่า : “แท้จริงบรรดาผู้ศรัทธาและประพฤติแต่กรดีพวกเขา่อม ได้รับสวรรค์อัลฟิรเดาส์เป็นที่รับรอง”

(อัลอะฮ์ฟี : 107)

ถึงแม้ว่าอิสลามจะให้ความสำคัญกับการปฏิบัติที่ได้กล่าวมา แต่การปฏิบัติใน อิสลามก็วางอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงและสอดคล้องกับธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ เพราะอัลลอฮ **ﷻ** เองก็ไม่เคยสั่งในสิ่งที่เกินความสามารถของมนุษย์เลย

10. เป็นการศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบของปัจเจกบุคคลและองค์กร

หน้าความรับผิดชอบในการให้การศึกษาแก่เด็กในอิสลามนั้น เป็นหน้าที่ของบิดา มารดา ครู อาจารย์ พี่น้อง ลูกพี่ น้อง ปู่ย่า ตายาย ที่จะต้องรับผิดชอบกับผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครอง ของพวกเขา ซึ่งทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคคลิกภาพและจริยธรรมให้แก่เด็กเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นตามครรลองของอิสลาม

สรุป

สรุปการศึกษาในอิสลามเป็นการศึกษาที่พยายามสร้างจิตสำนึกของความเป็นคนที่ ขอมสิโรราบภายใต้อำนาจอันไร้ขอบเขตของอัลลอฮผู้ทรงสร้างทุกสรรพสิ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ผลิตมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง โดยไม่คำนึงถึงประเทศ เชื้อชาติ วัฒนธรรม ประเพณีของชาติใดๆเป็นที่ตั้ง หากพิจารณาว่ามนุษย์สมบูรณ์หรือไม่ นั้น อยู่ที่มนุษย์มี ความสัมพันธ์กับพระเจ้ามากน้อยเพียงใด ด้วยการฝึกฝนและศึกษาเรียนรู้จากระบบที่มาจาก อัลกุ

รอนและซุนนะฮฺ อันนะบะวียะห์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งสามด้านเป็นไปในเวลาเดียวกัน คือ ทั้งสติปัญญา ร่างกาย และวิญญาณ อันจะนำมาซึ่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง

ดังนั้นการศึกษาในอิสลามจึงเป็นการศึกษาที่มีลักษณะพิเศษที่ไม่เหมือนระบบการศึกษาโดยทั่วไปที่ว่าระบบการศึกษาในอิสลามเป็นระบบการศึกษาที่บริสุทธิ์มาจากอัลลอฮฺพระเจ้าผู้ทรงสร้างโดยผ่านแบบอย่างในการปฏิบัติที่สมบูรณ์แบบจากท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ผู้เป็นบรมครูที่สุคุดแห่งแบบอย่างทางจริยธรรมอันทรงคุณค่า จนได้รับการสรรเสริญจากอัลลอฮฺ ﷻ ซึ่งพระองค์ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า :

(سورة القلم / 4) ﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾

ความว่า : “แท้จริงท่านเป็นผู้ที่มีจรรยาบรรณที่สูงส่ง”

(อัลเกาะลัม : 4)

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

ศิริกฤตสิริสวัสดิ์ . พ.ศ. .2525. “ศรัทธา.” กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิทย์ปัญญา
 บินมุสลิม .ปทานุกรม อหรับ-ไทย .กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ศ .วงศ์เสงี่ยม

สมาคมนักเรียนเก่าอหรับแห่งประเทศไทย .พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน พร้อมความหมาย
 ภาษาไทย .ราชอาณาจักร ซาอุดีอาระเบีย อัลมะดีนะฮ์ อัลมูนาว่าเราะฮ์ (: ศูนย์กษัตริย์
 พระฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน

อิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต. พ.ศ. 2546. “ประวัติการศึกษาอิสลาม” .
 วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

หนังสือภาษาอาหรับ

Abitayyib. 1996. “Aun al-Ma'a Būd.”(عون المعبود) Birüt : Dar al-Kutub al-Ilmiyyah.

'Abd al-Amir Z. Shafmsuddin,1989. “al-Fikr al-Tarbawi 'Inda Ibn Tufail”

(الفكر التربوي عند ابن طفيل) Bairut : Dar al-Kutub al-'Alamiy.

'Abd al-Hamid Hasan,1971. “al-Tarbiyyah Khuluqiyyah wa al-Ijtima 'iyyah fi al-Sunnah
 al-Nabawiyyah” (التربية الخلقية والاجتماعية في السنة النبوية) al-Qahirah : Majma' al-Buhus
 al-Islamiyyah.

Abū Haiyān. 1993. “al-Bahr al-Muhīt.” (البحر المحيط لأبي حيان)Beirüt : Dār al-Kutub
 al-Ilmiyyah.

'Abd al-Rahmān al-Nahlāwiyy.1999. “Usūl al-Tarbiyyah al-Islāmiyyah Wa Asālibihā.”

(أصول التربية الإسلامية وأساليبها) Beirut : Dar Al-Fiq.

'Abd al-Rahman al-Nahlawiy. 1994. “Min Asālib al-Tarbiyyah al-Islāmiyyah :

al-Tarbiyyah Bi al-'Ibrah.” (من أساليب التربية الإسلامية : التربية بالعبارة)

Beirüt : Dār al-Fikr al-Mu'aāsir.

- 'Abd al-Rahmān al-Nahlāwiy. 1403 h. "Madkhal ilā al-Tarbiyyah al-Islāmiyyah wa Asālibiha." (مدخل إلى التربية الإسلامية) Dimasyq : Dār al-Fikrah.
- Ahmad Farid. 2004. "al-Tarbiyyah 'alā Manhaj Ahl al-Sunnah wa al-Jamā'aah." (التربية على منهج أهل السنة والجماعة) Riyādh : Dār al-Taiyyibah li al-Nashr wa al-Tauzī'a.
- Ahmad Fuaād al-Ahwani, 1955. "al-Tarbiyyah fi al-Islam" (التربية في الإسلام) Al-Qahirah : Dar ihyā'a al-Arabiyyah.
- Ahmad Shalaba. 1982. (التربية الإسلامية: نظمها- فلسفتها- تاريخها) al-Qāhirah : Maktabah al-Nahdah al-Misriyyah.
- Ali Ahmad Madkur. 1987. "Manhaj al-Tarbiyyat al-Islāmiyyah Usūluh Wa Tatbiqātuh." (منهج التربية الإسلامية أصوله وتطبيقاته) Kuwait: Maktabah al-Falāh .
- Faransis Abdunur. 1976. "al-Tarbiyyah wa al-Manāhij." (التربية والمناهج) Al-Qāhirah : Dar nahdah Misr.
- Hamid Salim 'Aayid al-Harabiy, 1998. "al-Tarbiyyah fi Ahd al-Rasul" (التربية في الترتيب في عهد الرسول ﷺ) Makkah al-Mukarrah : Jami 'ah Um al-Qura.
- Hamid Salim al-Harabi, 1413 h. "al-Karamah al-Insaniyyah fi al-Tarbiyyah" (الكرامة الإنسانية في التربية) , Makkah al-Mukarrah : Jami'ah Umm al- Qura.
- Hasan Abd al-'Aal, 1987. "al-Tarbiyyah al-Islamiyyah fi al-Qarn a-Rabi'a al-Hijriy." (التربية الإسلامية في القرن الرابع الهجري) Bairut : Dar al-Fikr al-'Arabiyy..
- Ibnukathir. 1992. "Tafsīr al-Quraān al-'Azīm." (تفسير القرآن العظيم لابن كثير) Arriyad : Dar Assalam.
- Ibn 'Abd al-Bar, 1994. "Jami'i Bayan al-Ilm wa Fadlih" (جامع بيان العلم وفضله) K.S.A : Dar Ibn jauziy.
- Jabir Abd al-Hamid, 1978 "Manahij al-Bahth fi al-Tarbiyyah wa 'Ilm annaps" (مناهج البحث في التربية وعلم النفس) al-Qahirah : Dar al-Nahdah al-'Arabiyyah.
- Khalid Hamid al-Hazimi. 2001. Usūl al-Tarbiyyah al-Islāmiyyah. (أصول التربية الإسلامية) Saudi Arabia : Dar Alim al-Kutub.
- Khalil Bin Abdullah Bin Abd al-Rahman al-Hadri. 1418. "al-Tarbiyyah al-Wiqāyah

- Fi al-Islām.” (التربية والوقاية في الإسلام) Saudi Arabia : Jamiyyah Umm al-Qura.
al-Mubārak fūriy.1997. “Tuhfah al-Ahwāziy.” (تحفة الأحوذى) Birüt : Dār al-Kutub
al-ilmiyyah.
- Muhammad ‘Abdulghani Asshikh, 1983 “Abu Haiyan attauhidi” (أبو حيان التوحيدي)
Tunis : Al-dar al ‘Arabi li kutub.
- Muhammad Amahzun. 2002. “ Minhaj al-Nabi fi al-Dawah” (منهج النبي ﷺ في الدعوة)
al-Qahirah : Dar al- Salam.
- Muhammad al-Hadiy Afifi,1998. Fi Usul al-Tarbiyyah al-Usul al-Falsafiyah li
al-Tarbiyyah” (في أصول التربية الأصول الفلسفية للتربية) al-Qahirah :
Maktabah al-Anjalu al-Masriyyah.
- Muhammad Nūr bin Abdulhāfiz Suwaid. 1995. Manhaj al-Tarbiyyah
al-Nabawiyah Li al-Tifl.(منهج التربية النبوية للطفل) Beirüt : Dar Ibn Kathīr.
- Muhammad Qutub. 1993. Manhaj al-Tarbiyyat al-Islāmiyyah. (منهج التربية الإسلامية)
Beirüt : Dar al-Shurūq.
- Muhammad Sa’iid Mursiy,1998. “Fi Tarbiyyah al-Awlad fi al-Islam” (في تربية الأولاد في)
(الإسلام) Bairut : Dar al-Nashr wa al-m Tauzi’a.
- Muhamad Saifuddin Fahmiy,1985. “al-Manhaj fi al-Tabiyyah al-Muqaranah”
(المنهج في التربية المقارنة) al-Qahirah :Maktabah al-Anjalu.
- Muhammad shadid. 1994. Minhaj al-Quraān fi al-Tarbiyyah. (منهج القرآن في التربية)
Bairut :Muassasah al-Risālah.
- Mustafa Muhammad al-Tahhan. 2002. al-Tarbiyyah wa Dauruhā Fi Tashkīl al-Sulūk. (التربية)
(التربية) Kuwait : al-Matabah al-Ula. ودورها في تشكيل السلوك
- Najib Khalid al-A’mir. 1990. Min Asālib al-Rasūl ﷺ Fi al-Tarbiyyah.
(من أساليب الرسول ﷺ في التربية) Kuwait : al-Bushra al-Islamiyyah.
- al-Nawawiy. 1996. Syarah Sohīh Muslim. (شرح صحيح مسلم) Birüt : Dār al-Kutub
al-Ilmiyyah.
- al-Qurtubiy. 1996. al-Jami’a li Ahkām al-Quraān. (الجامع لأحكام القرآن للقرطبي)
Dar al-Hadīth